

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin qəzeti

Nəqliyyat sektorunda bu il yol tikintisi layihələri davam etdiriləcəkdir. Büttün bu layihələrin siyahısı artıq təsdiq edilib. Avtomobil yollarının tikintisi davam etdirilir. Mən hesab edirəm ki, biz Bakı-Astara yoluñun tikintisinə xüsusi diqqət yetirməliyik.

...Ələt Dəniz Ticarət Limanının birinci mərhəlesi bu il icra edilməlidir. Beləliklə, hesab edirəm ki, bu il biz şəhərin mərkəzində yerləşən Bakı Ticarət Limanının köçürülməsinə nail ola bilərik. Beləliklə, şəhər sakinləri üçün yeni gözəl ictimai zonalar yaranacaqdır. O ərazilərdə ictimai yerlər, parklar, bağçalar, gəzinti yeri salınacaqdır. Bulvar uzadılacaq, Dəniz vağzalından sonra “Ağ şəhər” istiqamətində tikilən bulvara birləşəcək və

beləliklə, gəzinti üçün bir neçə kilometri əhatə edən gözəl bulvar yaranacaqdır.

Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yoluñun tikintisi qrafik üzrə gedir. Hesab edirəm ki, vaxtında icra ediləcəkdir. Biz bu yoluñ əhəmiyyəti haqqında dəfələrlə danışmışıq. Əlavə etməyə ehtiyac görmürəm. Sadəcə olaraq, burada da, əlbəttə ki, üç ölkənin əməkdaşlığı bir daha özünü göstərir. Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə həm enerji, həm də nəqliyyat sahələrində artıq uzun illərdir ki, uğurlu əməkdaşlıq edirlər. Hesab edirəm ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yoluñun tikintisi də bu əməkdaşlığın gözəl nəticəsi olacaqdır.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

SOSİAL CƏHƏTDƏN HƏSSAS QRUPLARDAN OLAN İNSANLARA DİQQƏT VƏ QAYĞI

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev “Sosial müaviniyyətin məbləğinin artırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 29 avqust tarixli 973 nömrəli Fərmanının 1.1.7.-ci il yarimbəndində “37” rəqəmləri “45” rəqəmləri ilə əvəz edilsin.

Mühəribə əllillərinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü”nın artırılması və “Mühəribə əllillərinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü”nın təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Prezidentinin 2008-ci il 9 sentyabr tarixli 823 nömrəli Fərmanında da dəyişiklik edilmişdir.

Prezidentin imzaladığı fərmana əsasən, “Mühəribə əllillərinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü”nın aylıq məbləği artırılaraq I qrup mühəribə əllillərinə 150 manat, II qrup mühəribə əllillərinə 130 manat, III qrup mühəribə əllillərinə 100 manat müəyyən edilib.

Dövlət başçısının imzaladığı digər fərmanla “Əlliilik ümumi xəstəlik, hərbi xidmət dövründə xəstələnmə, əmək zədəsi və pəşə xəstəliyi, hərbi əməliyyatlar keçirilən zonada olmaqla əlaqədar, Çernobil AES-də qəzanın ləğvi ilə əlaqədar səbəblərdən baş verdikdə I qrup əlliyyə görə sosial müavinət alanlara “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü” təsis edilib. Təqaüdün aylıq məbləği 60 manat müəyyən edilib və təqaüdü dövlət büdcəsində Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə nəzərdə tutulmuş xərclər hesabına həmin nazirlik ödəyəcək.

Sözügedən fərmanlar 2014-cü il aprelin 1-dən qüvvəyə minib.

Sonda onu da qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidentinin sosial cəhətdən həssas qrupların sosial müdafiəsi ilə bağlı imzaladığı bu fərmanlar ümumilikdə 80 min nəfərdən artıq insanı əhatə edəcək və onların rifahında müsbət dəyişikliklər yaradacaqdır.

“DƏNİZ”

Müqəddəs bayramımız olan Novruz hər kəs təmtəraqla qarşılamağa çalışır. Hər ailə bayram şərəfinə süfrə açmağı özünə borc bilir. Ən ləzziz yeməklər düzülür süfrəyə... Əsrlər boyu belə olub, bu gün də belədir. Təssüsflər olsun ki, çağdaş dövrümüzdə elə soydaşlarımız var ki, bu əziz gündə də yurd həsrati ilə yaşıyır, el-oba xıffatı çəkirlər. Nə yaxşı ki, dövlətimiz, səxavatlı təşkilatlar, xeyirxah insanlar erməni işgalçlarının dədə-baba torpaqlarından didorğın saldıqları soydaşlarımıza - qəçinlərə, məcburi köçkünlərə maddi və mə-

MƏCBURİ KÖÇKÜNLƏR RAZILIQ EDİRLƏR

nəvi dayaq durur, onları problemləri ilə baş-başa buraxmurular...

Dənizçilər həmişə bu qəbilədən olan soydaşlarımızın yanında olublar. Onlar hər bayramda öz qazanclarından səxavətlə pay ayırrı, müxtəlif bölgəlerimizdə müvəqqəti siğınacaq tapmış məcburu köçkünlərə baş çəkirlər.

Goranboyda məskunlaşan məcburi köçkünlər Novruzqəbağı “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbərliyinə və çıxınlı kollektivinə bu nəcib əmələ və xeyirxahlığa görə minnətdarlıq etdilər, çətin və şərəfli fəaliyyətlərində uğurlar arzuladılar.

V. SƏTTAROV,
“DƏNİZ”

Xəbər verdiyimiz kimi, Rusiya Federasiyasının Nijni-Novgorod vilayətindəki Qorodest şəhərinin Gəmi Təməri və Gəmiqayırma Korporasiyasında Azərbaycan dənizçilərinin sifarişi ilə üzən tərsanə ötən ilin payızında Bakıya gətirilmişdir. Hissə-hissə Xəzərə gətirilən üzən tərsanəni quraşdırma sifarişçi təşkilata təhlil vermək üçün Qorodest şəhərindən 60 nəfərdən ibarət mütəxəssislər qrupu da Bakıya gəlmisdir. Rusiyalı mütəxəssislər inдиya kimi 6 blokun quraşdırmasının başa çatdırıblar. Ayrı-ayrı qoşaqlarda yiğma-tamamlama işlərini davam etdirirlər. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, bütün bu işlər “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cə-

UNİKAL TƏRSANƏ

miyyəti mütəxəssislərinin ciddi nəzarəti altında həyata keçirilir.

İndidən demək olar ki, bu tərsanənin istismara verilməsi gəmi təmirçilərinə çox böyük töhfə olacaqdır. Cünki yeni tərsanə iş principinə görə unikal qurğudur. İndiyə kimi inşa olunan üzən tərsanələr əsasən dəmir-betondan hazırlanırdı, bizim tərsanə tamamilə metaldan olacaqdır. Ən müasir texnologiyalar əsasında tikilən bu qurğunun üstünlükleri çoxdur. Məsələn, bizim istifadə etdiyimiz tərsanələrdə kənarda quraşdırılmış və relsər üzərində hərəkət edən qülləli kranlardan istifadə olunur. Adətən küləkli hava şərai-

tində belə kranlarla işləmək çətin olur. Yeni tikilən üzən tərsanədə isə dörd ədəd bərkidilmiş kran olacaqdır. Bu kranlar əlverişsiz hava şəraitində də təmir işlərini davam etdirməyə imkan verəcəkdir. Bundan əlavə, tərsanədə bütün əməliyyatlar mərkəzdən avtomatlaşdırılmış qaydada idarə olunacaqdır. Hətta avtomatika sahəsində hər hansı qəza baş versə belə, yenə təmir işləri dayanmayaçaq. Niyə? Cünki belə vəziyyətdə tərsanənin ehtiyat-əl ilə idarəetmə mexanizmindən istifadə olunacaq. Bu yenilik iş vaxtından səmərəli istifadə etməye çalışan, hər dəqiqliqləri hesabda olan gəmi təmirçiləri üçün əla töhfədir.

Vaqif SƏTTAROV,
“DƏNİZ”

(Əvvələ qəzetimizin ötən sayalarında)

XIX əsr böyük coğrafi keşfələrə hazırlıq dövrü idi. XV əsr-dən başlayaraq, dəniz səyahətləri zamanı bir sıra coğrafi keşflər edilir. Bu, Avropa ölkələrinə gəmiqayırmanın inkişafına yeni təkan verir. Dənizçilikdə rəqabət yaranırdı. XVI əsr-də İspaniya dənizlərdə ağalıq etməyə başlayır. Əsrin axırlarında isə Hollandiya irəliyə keçir. 1604-cü ildə hollandiyalılar Hornda "Fleyta" tipli gəmilər inşa etməyə başlayırlar. Bu gəmilər yaxşı yelkənlərə və nisbətən böyük sürətə malik idi. Ümumiyyətlə, hollandiyalıların gəmiqayırma və dənizçilik sənətinin inkişafına böyük təsiri olmuşdur. Onlar yeni tipli, müstəvi dibli göl gəmiləri - "buyerlər" (XV əsrin axırı), həmçinin başqa tipli gəmilər - "hükər", "qaliot", "şmaken" (XVI-XVII əsrlər) yaradırlar. Başqa ölkələrin gəmiqayırınları Hollandiya mühəndislərindən öyrənir, onları öz ölkələrinə dəvət edirlər. Gəmiçilik elə inkişaf edir ki, bu sənətə dair kitablar da yazılır. 1671-ci ildə Amsterdamda Nikolas Vitsenin gəmiqayırma məsələlərinə dair kitabı nəşr olunur. Başqa bir hollandiyalı - Korneliüs van Eyk "Niderland gəmiqayırma sənəti" adlı kitabını buraxır.

Rusiyada gəmiçiliyin inkişafında I Pyotr mühüm rol olsudur. Hələ 1696-ci ildə o, Venetsiya senatından xahiş edir ki, ona yaxşı gəmiqayıran ustalar göndərsin. Senat Pyotr'u xahişini yerinə yetirərkən, ustalar göndərir və onlar Rusiyada gəmiçiliyin inkişafı üçün müəyyən xidmətlər göstərirler.

XVII əsrə gəmiqayırmanın sənətində əlamətdar hadisə baş verir, gəmiləri qabaqcadan hazırlanmış layihələr əsasında inşa etməyə başlayırlar.

Avropada gəmiqayırmanın yüksək inkişafı Uzaq Şərqə öz təsirini göstərir. Yaponlar avropanıların köməyi ilə yüksətkürmə qabiliyyəti 150-200 tona çatan yelkənlər taxta gəmilər düzəldirlər. Bu gəmilərdə onlar Sakit

GƏMİÇİLİK NƏCƏ YARANMISDIR

okeanda üzərək Meksikaya gedirdilər.

Bələliklə, gəmiqayırma sənəti yeni Daş dövrünün oyma qayığından XIX əsrin təkmilləşmiş yelkənlə gəmilərinə qədər uzun bir inkişaf yolu keçmişdir. Gəmiçilikdə qədim dövrdən lövbər işlədirlər. Daş lövbərlər dən hələ babilistanlılar, finikiyalılar, misirlilər və yunanlar istifadə etmişlər. Təqribən dörd min əvvəl Şərqi Asiyada taxta lövbər işlətmışlər. Bizim eradan yeddi əsr əvvəl Qırmızı dəniz ətrafi ərazisində dəmir lövbər ixtira edildi.

Nəqliyyat vasitələrində enerji tətbiqindən bəhs edərkən, biz xüsusü olaraq buxar enerjisindən istifadə edilməsi üzərində danımaq istəyirik.

Hələ buxar enerjisindən istifadəyə qədər ixtiraçılar qayığı mechaniki surətdə hərəkət etdirmək barədə düşünmüşlər. Nəticədə pərli-çarxlı qayıq yaranmışdır. Pərli çarxın ilk dəfə nə zaman və harada meydana gəldiyi hələ dəqiq məlum deyil. Ar-tıq Qədim Misirdə, Yunanistanda və Romada ondan istifadə etmişlər. Qədim Çin əlyazmalarının birində bir gəmi şəkli təsvir olunmuşdur. Şəkildə gəminin üç cüt pərli çarxını hərəkətə gətirən öküzlər görünür.

Məlumdur ki, bizim eradan əvvəl 264-cü ildə Roma konsulu Klavdi öz ordusunun əsgərlərini Siciliya adasına at və öküz quvəsi ilə hərəkətə götürlən pərli gəmilərdə keçirmişdir.

İtaliyalı Ramellinin 1588-ci ilə aid olan çarxlı qayığının şəkli bizə gəlib çıxmışdır. Bu şəkil-də qayığın hər iki tərəfində çarxlar görünür və onların mexaniki şəkildə hərəkətə götirildiyi qeyd olunur. Həmin tarixdən otuz il keçidkən sonra ingilis D. Ramzay çarxlı gəmilərin layihələrini verir.

Rusiyada özü hərəkət edən gəminin modelini II Yekaterina

dövründə istedadlı mexanik İvan Kulibin düzəltmişdir. O, bu gəmini öz həmyerilərinə-Nijeqorodsk cəmiyyətinə bağışlayır. Lakin İ. Kulibinin bu orjinal gəmi modeline layiqli qiymət verilmir, avam şəxslər gəmini vəhşicəsinə söküb, Dumanın yerli binasını qızdırmaq üçün sobada yandırırlar.

İ. Boqolyubovun yazdıǵına görə, ilk çarxlı qayıqların layihələri Skaliger (Frankfurt, 1558-ci il) və Born (London, 1578-ci il) tərəfindən verilmişdir.

1543-cü ildə Vlasko de Qaray İspaniyanın Barselona şəhərində pərli çarxın buxar qüvvəsinin təsirindən fırlanması nümayiş etdirir.

1705-ci ildə Fransız mexaniki D. Papen hərəkətə gətirmək üçün ingilis Nyukomenin atmosfer maşını tətbiq edərək, İngiltərədə Fulde çayında sınaq təcrübəsi aparır. Təqribən 30 il sonra ingilis C. Hülls gəmilərdə buxar enerjisindən istifadə edir.

1781-ci ildə Fransada J. Daban ilk buxar gəmisini inşa edir. Beş il sonra, buna oxşar gəmini J. Fiç yaradır. 1818-ci ildən buxar gəmiləri dənizlərdə üzməyə başlayır. 1803-cü ildə R. Fulton ilk böyük çarxlı buxar gəmisini yaradır. Onun bir qədər sonra yaratdığı "Klermont" gəmisi çay axınının əksini istiqamətində Nyu-Yorkdan Olbeniyə qədər üzür. Gəminin buxar mühərrikinin gücü 18 at qüvvəsinə, sürəti isə saatda 6,3 kilometrə çatırı.

Rusiyada gəmiqayırmanın əsası 1815-ci ildə qoyulmuşdur. Həmin ilin noyabr ayında Peterburqla Kronştat arasında gəmi xətti açılır. Gəmiqayırma inkişaf etdi-cə, səyahətlərin uzunluğu da getdi-cə artırdı. 1816-ci ilin mart ayında U. Deninin buxar gəmisində La-Manş boğazı birinci dəfə qət edilir. 1819-cu ilin may-iyun aylarında "Savanna" gəmisi Amerika ilə İngiltərə (Liverpul) arasındaki məsafəni

sıyalardan həyata keçirilməsi istiqamətində nazirliyin struktur bölmələri və tabeli qurumları tərəfindən zəruri tədbirlər həyata keçirilib. Diger dövlət qurumlarının təmsilçilərinin də iştirak etdiyi iclasda avtomobil yolları, avtomobil nəqliyyatı, dəmiryolu, Nəqliyyati İntellektual İdarəetmə Mərkəzi ilə bağlı görülmüş işlər barədə danışılıb. Oyunların keçirilməsinə hazırlıq dövründə və tədbir müddətində nəqliyyatın ahəngdar fəaliyyətinin, daşımaların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və digər təşkilati məsələlərinə əlaqələndirilməsi məsələləri müzakirə edilib.

2015-ci il I Avropa Yay Olimpiya Oyunlarının Bakı şəhərində keçirilməsi ilə bağlı nəqliyyat-yol kompleksi üzrə işlərin əlaqələndirilməsi məqsədile yaradılmış işçi qrupunun iclası keçirilib. Nəqliyyat Nazirliyindən verilən məlumatata görə, işçi qrupunun rəhbəri, nəqliyyat nazirinin müavini Musa Pənahov I Avropa Yay Olimpiya Oyunlarının Bakıda keçirilməsi ilə əlaqədar nəqliyyat-yol kompleksi üzrə görülən işlər barədə danışıb. O, qeyd edib ki,

26 günə qət edir. 1803-cü ildən başlayaraq 40 ildən çox bir müddətdə, müxtəlif ölkələrdə çoxlu sayıda çarxlı gəmilər inşa edilir.

XIX əsrin otuzuncu illərindən başlayaraq buxar gəmilərində çarxlar vintlərlə əvəz olunmağa başlayır.

Rus mühəndisi N. Boqolyubova görə vintin modeli, 1630-cu ildə Avropaya Çindən gətirilmiş, lakin gəmiçilikdə uzun müddət keçəndən sonra tətbiq edilmişdir. O, təkmilləşdirmə tələb edirdi.

1861-ci ildən başlayaraq vintin təkmilləşdirilməsi üzərində Avropanın müxtəlif ölkələrinin onlarla alımı, mühəndisi, ixtiraçısı uzun müddət çalışmışdır. XIX əsrin dördüncü rübündə vintin səmərəli konstruksiyası təpilir.

1838-ci ildə İngiltərə admirallığı ilk vintli buxar gəmisi suya buraxır. 1843-cü ildə İngiltərədə daha bir vintli gəmi -

"Böyük Britaniya" inşa edilir. Sonraları vintli gəmiləri başqa ölkələrdə də inşa edirlər.

Rusyanın ilk vintli "Otvajni" gəmisi Peterburqda, 1843-cü ildə mühəndis N. Amosovun rəhbərliyi ilə qayrılmalıdır.

Gəmiqayırma inkişaf etdi-cə, səyahətlərin uzunluğu da getdi-cə artırdı. 1816-ci ilin mart ayında U. Deninin buxar gəmisində La-Manş boğazı birinci dəfə qət edilir. 1819-cu ilin may-iyun aylarında "Savanna" gəmisi Amerika ilə İngiltərə (Liverpul) arasındaki məsafəni

minin gövdəsini quraşdırmaq üçün daha möhkəm material tələb olunurdu. Gösterilən tələblərə cavab olaraq gəmiləri

metaldan qayırmaq fikri ortaya çıxdı. İngilis C. Uilkinson 1787-ci ildə 20 ton tutumlu barja düzəldir və Severi çayında sınaqdan çıxarır. Bu gəminin örtüyü, bir-birinə boltlarla bərkidilən dəmir lövhələrdən ibarət

id. 1822-ci ildə dəmir gəmi inşa olunur. Gəmi İngiltərə ilə Fransa arasında 30 ilə yaxın sərnişin daşımışdır. 1860-ci ilde İngiltərədə suya öz dövrüne görə böyük ölçülərə malik, tamamilə dəmirdən quraşdırılmış vintli buxar gəmisi buraxılır. Gəyərtə üzrə gəminin uzunluğu 211 metr, yüksəkliyi 211 metr, qabiliyyəti isə 18915 br. req. t. id.

Gəmiqayırmadada dəmirdən uzun müddət istifadə etmişlər. 1847-ci ildən etibarən dəmir poladla əvəz olundu.

Yarım əsr ərzində gəmiqayırma tərəqqiyə doğru böyük siçrayış edir. XIX əsrin əvvələrlərdə yox dərcəsində olan buxar gəmiləri yarım əsrden sonra xeyli çoxalır. Buxar gəmilərinin sayı 1850-ci ildə Böyük Britaniyada 1300, Almaniyada 257, Rusiyada 148, Fransada 420 olur. Rusiyada gəmiçilik başqa ölkələr nisbətən daha yaxşı inkişaf etmişdi.

Rusiyada sənaye miqyaslı gəmiqayırma XVII əsrin axırında meydana gelmişdir. Əvvələr əsasən hərbi gəmilər inşa edildi. XIX əsrə isə mülki gəmilər də, məsələn "Paylot" buzqırarı (1864-cü il), daxili yanacaq mühərrikli "Vandal" (1903-cü il) və başqa gəmilər inşa edildi.

Müasir dövrə gəmiqayırma olduqca böyük inkişaf səviyyəsinə çatmışdır. Müasir gəmilər mürekkeb bir texniki qurğudur. Onların inşasında hər cür yeni materiallar, ən yeni istilik və elektrik avadanlığı, atom enerjisi, avtomatika və sair müvəffəqiyyətlə istifadə edilir. İndi gəmilər funksiyasına görə də ixtisaslaşdırılmışdır. Neft daşıyan nəhəng tankerlər, konteyner daşıyanlar, traulerlər, refrigeratorlar, buzqırınlar və sair buna misaldır.

(Ardı var)

NƏQLİYYAT SEKTORU I AVROPA YAY OLİMPIYA OYUNLARINA HAZIRLAŞIR

2015-ci il I Avropa Yay Olimpiya Oyunlarının Bakı şəhərində keçirilməsi ilə bağlı nəqliyyat-yol kompleksi üzrə işlərin əlaqələndirilməsi məqsədile yaradılmış işçi qrupunun iclası keçirilib.

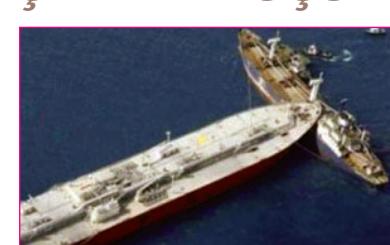
Oyunların keçirilməsinə hazırlıq dövründə və keçirilmə müddətində Nəqliyyat Nazirliyi üzrə müyyət edilmiş Tədbirlər Platanından irəli gələn vəzifə və funk-

sıyalardan həyata keçirilməsi istiqamətində nazirliyin struktur bölmələri və tabeli qurumları tərəfindən zəruri tədbirlər həyata keçirilib. Diger dövlət qurumlarının təmsilçilərinin də iştirak etdiyi iclasda avtomobil yolları, avtomobil nəqliyyatı, dəmiryolu, Nəqliyyati İntellektual İdarəetmə Mərkəzi ilə bağlı görülmüş işlər barədə danışılıb. Oyunların keçirilməsinə hazırlıq dövründə və tədbir müddətində nəqliyyatın ahəngdar fəaliyyətinin, daşımaların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və digər təşkilati məsələlərinə əlaqələndirilməsi məsələləri müzakirə edilib.

DOQQUZ DƏNİZÇİ İTKİN DÜŞÜB

Tokio körfəzində iki yük gəminisin toqquşması nəticəsində Çinin 9 vətəndaşı itkin düşüb. Bu barədə Yaponiyanın Sahil Mühafizə Xidmətinə istinadən "South China Morning Post" nəşri məlumat verib.

Qəza gecə vaxtı baş verib. Panama bayrağı altında üzən yük gəmisi Cənubi Koreyaya məxsus yük gəmisi ilə toqquşub. Toqquşmanın səbəbləri barədə məlumat verilmir. Eyni zamanda, Cənubi Koreya gəmisinin zədələnməsi barədə də məlumat yoxdur. Heyətin 20 üzvündən on biri xilas edilib. Çinin Xilasetmə Xidmətinin əməkdaşı bildirib ki, Çin hökuməti qəza yerinə xilasedicilər göndərməyib. Çünkü hadisə Yaponi-

ya ərazisində aid olan körfəzdə baş verib. Bununla belə, qəzanın başverme səbəblərini Yaponiya hökuməti ilə birləikdə araşdıracaqlar.

Qeyd edək ki, Tokio körfəzi dünən ən gərgin dəniz yollarından biridir. Hər gün bu körfəzdə 400 yük və sərnişin gəmisi keçir. "DƏNİZ"

SU TƏHLÜKƏSİZLİYİ

XX əsrde enerji təhlükəsizliyi məsələləri strateji əhəmiyyəti hesab olunurdu, de-mək olar ki, XXI əsrde içməli su ilə təminolunma bəşəriyyət qarşısında duran əsas problemlərdən birinə əlavəlib. Hazırda dünyada su çatışmazlığından 2 milyarddan çox insan əziziyət çəkir. BMT-nin su resurslarının qiymətləndirilməsi üzrə ümumdünya programının məlumatına görə, 2010-cu ildə dünyada şirin su defisiit artıq 225-230 milyard kubkilometr təşkil edib. Faktı nəzərə alsaq, 2025-ci il üçün bu rəqəm 6-9 dəfə artaraq 1,3-

2 trilyon kubkilometrə çata bilər. Beləlikdə, 2015-ci ildə su çatışmazlığını müntəzəm olaraq dünya əhalisinin yarısı, daha on il sonra isə üçdə ikisi hiss edəcək. Belə ki, dünya əhalisinin sürətli artım tempi, içməli suyun qeyri-bərabər paylanması, ətraf mühitin çirkəndirilməsi, infrastruktur üçün lazım olan sərmayələrin olmaması, suyun qeyri-rasional şəkildə idarə olunması və istifadəsi nəticəsində su ehtiyatları sürətli şəkildə tükənir.

Bunun acı nəticələri hazırda özünü göstərməkdədir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, hər gün dünyada diareya xəstəliyindən 5 min uşaq ölürlər. Ümumiyyətlə, inkişaf etmiş ölkələrdə 80 faiz xəstəliklər içməli suyun keyfiyyəti bilavasitə bağlıdır. Bu səbəbdən hər il 3 milyon insan dünyasını dəyişir. Ümumilikdə isə, 500 milyondan artıq insan içməli su ehtiyacından daim müxtəlif xəstəliklərə düşür olur. Artıq içməli su problemi bütün dövlətlər üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən problemdən keçirilib. Su resursları ilə təminolunma energetika, kənd təsərrüfatı, əhalinin yaşayış seviyyəsinin yaxşılaşdırılması və ümumiyyətkdə ölkənin sanitər sisteminin inkişafı üçün əhəmiyyətli dərəcədə vacibdir. İcməli suyun miqdərinin qeyri-bərabər bölündüyü Azərbaycanda da bu ehtiyatlardan səmərəli istifadə olunması məsələsi həmişə aktual olub. Təsadüfi deyil ki, 28 sentyabr 2013-cü ilde Şabran rayonu ərazisində inşa olunan Taxtakörpü su anbarı, Taxtakörpü Su Elektrik Stansiyası və Taxtakörpü - Ceyranbatan su kanalının açılış mərasimində çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib: "Su ehtiyatlarından səmərəli şəkildə istifadə etmək, yeni layihələri icra etmək, yəni kanalları inşa etmək və su anbarlarını yaratmaq Azərbaycan üçün strateji əhəmiyyətli bir məsələdir."

AZƏRBAYCANDA 2035-Cİ İLƏ QƏDƏR NƏZƏRDƏ TUTULAN UZUNMÜDDƏTLİ STRATEGİYA HAZIRLANIB

Məhz öten illerdə həyata keçirilən mü hücum tədbirlərdən biri ölkəmizdə su və kanalizasiya sistemlerinin təkmilləşdirilməsi və ya yenidən inşası ilə bağlı olub. Büdcə gəlirlərinin böyük bir hissəsinin ölkənin su təchizatı ilə bağlı məsələlərin həllinə yönəldilməsi bunu bir daha təsdiq edir. Xatırladıq ki, Bakıda və bölgelərdə su çə-

tışmazlığı probleminin aradan qaldırılması "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Programı"nın tərkib hissesidir. Həm 2004-2008, həm də 2009-2013-cü illər üzrə Dövlət proqramları, eyni zamanda, "Bakı şəhərinin qəsəbələrinin 2006-2007-ci illər üzrə sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair tədbirlər proqramı" çərçivəsində ölkənin müxtəlif regionlarında əhalinin suya olan təlabatının ödənilməsi üçün onlarla layihələr həyata keçirilib. Regionlarda həyata keçirilən layihələr hazırlanarkən əhalinin artımı, sənayenin inkişafı, turizm potensialı, ekoloji tarazlıq və digər amillər əsas götürülərək göləçəyo hesablanıb. Çünkü əhalinin sayı artır, ehtiyacları böyüyür, iqtisadiyyat sürətli templərlə inkişaf edir, sənaye potensialı genişlənir. Bununla bağlı Azərbaycanda 2035-ci ilə qədər nəzərdə tutulan uzunmüddəti strategiya hazırlanıb.

Qeyd etmək lazımdır ki, ölkəmizdə su təchizatı və kanalizasiya sektorunda reallaşdırılan genişmiqyaslı layihələr, yeni texnologiyaların tətbiqi perspektivləri sərmayeqilərin regiona maraşını daha da artırır. Bu sahədə beynəlxalq maliyyə təşkilatları və xarici şirkətlərlə əməkdaşlıq da genişlənir. Son illərdə Azərbaycanda şəhər və rayon mərkəzlərinin, kənd və qəsəbələrin su təchizatının yenidən qurulması intensivləşib. Belə ki, 2013-cü ilin tekəcə avqust ayı ərzində dövlət başçısının iştirakı ilə Kürdəmir, İsləməlli və Oğuzda içməli su xətleri istismara verilib. Eyni zamanda, kəndlərdə də su xətleri çəkilib, artıq bir neçə kənddə içməli su problemi həll edilib. Ümumilikdə, 2013-cü ildə 1669, 9 min nəfərin su təchizatı yaxşılaşdırılmış, o cümlədən 968, 8 min nəfərin su təchizatı fasıləsiz su təchizatı rejimə keçirilib. Yeri gölmüşkən, dövlət başçısı 2014-cü il Martin 14-də Naxçıvan Muxtar Respublikasında "Arpaçay-2" Su Elektrik Stansiyasının tikintisinin maliyyələşdirilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, "Arpaçay-2" Su Elektrik Stansiyasının tikintisini başa çatdırmaq məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondu dan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabinetinə 4 milyon manat ayrılib.

Bakının su təchizatı ilə bağlı problemlərin əsaslı şəkildə həllini təmin edəcək Oğuz-Qəbələ zonasından Bakı şəhərinə su kəmərinin çəkilməsi və Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihələrinin xüsusi əhəmiyyəti vurğulanmışdır. Belə ki, Bakı şəhəri və Abşeron yarımadasının su təminatında müstəsna əhəmiyyət daşıyan, memarı Ulu öndər Heydər Əliyev olan Oğuz-Qəbələ-Bakı Su kəməri tikilərək istifadəyə verilib. Bu kəmərin istifadəyə verilməsi ilə Bakının su təchizatında stabillik təmin edilib, fasıləsiz su alan əhalinin xüsusi çəkisi əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Bunun nəticəsində Kür sutəmizləyici qurğularından Abşeron yarımadasına verilən suyun həcmi azaldılmasına və yaranan əlavə ehtiyatın su təchizatı zəif olan bölgələrə yönəldilməsinə imkan yaradıb.

Otən il istifadəyə verilən ümumi tutumu 270 milyon kubmetr su olan Taxtakörpü su anbarı 150 min hektar qədər torpaq sahəsinin su təminatının yaxşılaşdırılması və 31 min hektar sahədə yeni suvarılan torpaqların istismara verilməsinə xidmət edəcək. Bununla yanaşı, 2014-cü ilin sonunda hazır olacaq Şəmkirçay su anbarının da tikintisi davam etdirilir.

Regionlarda həyata keçirilən böyük layihələrdən biri Mərkəzi Aran bölgəsini əhatə edən,

Girdimançayın yatağında yerləşən Küllülu su mənbəyi layihəsidir. Bu layihə tam başa çatdıqdan sonra 170 mindən artıq əhalii su ilə təmin ediləcək.

Hazırda tikintisi davam edən Şəmkirçay su anbarı regionun böyük ehtiyata malik etibarlı su mənbəyinə çevriləcək. Bu nəzərə alaraq Gəncə şəhəri, eləcə də, Şəmkir və Samux rayonlarının içməli su təminatında əsas mənbə kimi Şəmkirçay su anbarı qəbul edilib. Artıq Gəncə və Samux şəhərlərini qidalandıracaq 27 kilometr uzunluğunda Şəmkirçay-Gəncə su kəmərinin tikintisi başa çatdırılıb.

Cəbhə bölgəsində yerləşən Ağdam, Füzuli, Tərtər və Goranboy rayonlarının sərhədyanı 8 kənddə, həmçinin, Cəbrayıl rayonundan olan məcburi köçkünlər üçün Bilişuvər ərazisində salınmış 6 qəsəbədə su təchizatı sistemləri yaradılıb.

NÖVBƏTİ 5 İL ƏRZİNDƏ BÜTÜN ŞƏHƏRLƏRDƏ VƏ ƏKSƏR KƏNDLƏRDƏ YENİ SU XƏTLƏRİ ÇƏKİLƏCƏK

Beləliklə, 2004-2008-ci və 2009-2013-cü ilərə əhatə edən regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarına uyğun olaraq su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yenidən qurulması sahəsində mühüm işlər görülüb. Dövlət büdcəsi vəsaiti və beynəlxalq maliyyə qurumlarından cəlb olunmuş kreditlər hesabına ümumiyyət 52 şəhəri və 730 kəndi əhatə edən layihələr üzrə işlər icra olunur. Həmin şəhərlərin 38-de tikinti işlərinə başlanılıb, 14-də isə layihəsməta işləri başa çatdırılıb və tikintiyə hazırlıq görülür. Artıq 8 şəhərdə su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yaradılması yekunlaşdır, 12 şəhərə yeni mənbələrdən suyun verilməsi təmin edilib. Nəticədə bu rayon mərkəzlərində yaşayış 330 min nəfərin su təchizatı əsaslı şəkildə yaxşılaşdırılmış ki, onların da 125 mini ilk dəfə mərkəzləşdirilmiş qaydada su alanlardır.

Dövlət proqramları çərçivəsində "Azərsu" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən regionlarda 3430 kilometr içməli su xətti, 1225 kilometr kanalizasiya kollektorları və şəbəkəsi, 96 ədəd su anbarı, 39 ədəd su və kanalizasiya-nəsos stansiyaları tikilib. Proqramlarda nəzərdə tutulmuş tədbirlər çərçivəsində Melorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən 8, Ərazilərin Bərpası və Yenidən Qurulması üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən 6 rayon mərkəzində su və kanalizasiya layihələri icra olunub. Görülmüş işlər də nəzərə alınmaqla, regionlarda 540 min nəfərin su təminatı yaxşılaşdırılıb. Qeyd edək ki, Dövlət proqramlarının icrasından əvvəl ölkə üzrə xidmət göstərilən əhalinin cəmi 26 faizi fasıləsiz işməli su alındı, hazırda bu rəqəm 55 faizə çatdırılıb. Fevralın 5-də Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarının icrasına həsr olunan yüksənraqda çıxış zamanı dövlət başçısı da bildirib ki, artıq insanların 24 saat ərzində fasıləsiz Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartları səviyyəsində keyfiyyətli su verilir: "Növbəti 5 il ərzində bütün şəhərlərdə və əksər kəndlərdə yeni su xətleri çəkiləcək, kanalizasiya sistemi qurulacaqdır. Beləliklə, bütün dövrlərdə Azərbaycan xalqına böyük əziziyət verən su qılığı problemi aradan qaldırılmalıdır".

"Yeni Azərbaycan"ın Analitik Qrupu

heyvanların qorunmasına kömək edəcəklər. Yeni texnologiya Nuevo körfəzində balinaların sayını hesablaşdırmaq üçün uğurla test edilib. BAS rəhbəri Peter Fretwell söyləyib ki, "Balina sürünlərini tutmaq hər zaman çətin olub. Sayları az olduğu üçün onları aşkarlamak asan deyil. Bu, həm də baha başa gəlir."

İNANDIQLARI ADAMLARA ETİMAD GÖSTƏRDİLƏR

Martin 12-də "Zığ" Gəmi Təmiri Zavodunda Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin konfransı keçirildi. Konfrans nümayəndələri həmkarlar ittifaqı sahəsində kifayət qədər iş təcrübəsi olan Azad Muradova etimad göstərdilər.

Konfransda dörd gəmi təmirçisinin Azərbaycan Dəniz Nəqliyyatı İşçiləri Həmkarlar İttifaqının aprelin 8-de keçiriləcək növbədən kənar qurultayında iştirak etmək səlahiyyəti verildi. Həmçinin Respublikə Komitəsinin üzvlüyüne üç namızəd ixtiyarlı sürüldü.

Martin 17-de isə Dəniz Nəqliyyatı Donanması Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin konfransı keçirildi. Konfransda təşkilati məsələlərə baxıldı, Dəniz Nəqliyyatı Donanması Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin formalşılması ilə əlaqədar yeni komitə üzvləri və təftiş komissiyası seçildi. Konfransda Tofiq Rəhimov Dəniz Nəqliyyatı Donanması Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri seçildi və Dəniz Nəqliyyatı İşçiləri Həmkarlar İttifaqının növbədən kənar qurultayına nümayəndələr müəyyənləşdirildi.

"DƏNİZ"

TANKER AZAD EDİLİB

Pentaqon rəsmiləri xəbər verir ki, ABŞ Hərbi Dəniz Donanması Liviya əsyançılarının nəzarətində olan xəm neft daşıyan tanker saxlayıb. Bu barədə "Assoşiyeted Press" agentliyi məlumat yayıb.

Qeyd edək ki, Martin əvvəllerində üç silahlı liviyanı tərəfindən "Səhər zəfəri" adlandırılan neft tankerini ələ keçirilmişdi. Pentaqonun sözçüsü bildirib ki, tankerin əsyançılarından azad edilmesi üçün həyata keçirilən əməliyyat zamanı xəsərət alan olmayıb. Bəyanatda deyilir ki, əməliyyat Liviya və Kipr hökumətlərinin rəsmi müraciətlərindən sonra ABŞ prezidenti Barak Obama tərəfindən təsdiqlənib.

Əməliyyat axşam saat on radələndə Kiprin cənub-şərqində beynəlxalq sularda həyata keçirilib. Bəyanatda həmçinin ABŞ hərbi dəniz qüvvələrinin "Səhər zəfəri" tankerinə nəzarət etdiyi və tankerin yaxın günlərdə Liviya limanına geri göndərilecəyi deyilir.

"Səhər zəfəri" Martin əvvəllerində yaraqlı qrup tərəfindən idarə olunan Liviyanın Əs-Sadra limanında neftlə yüklenib. Tanker Şimali Koreya bayrağı altında hərəkət edib. Ancaq rəsmi Pxyen məsuliyəti əzəzərənən göturməyərək tankerin Misirə bağlı şirkətə aid olduğunu deyil.

Liviya hökumətinin rəsmiləri mətbuatı bildiriblər ki, onlar ölkənin xüsusi hərbi qüvvələrinə iki həftə ərzində əsyançıların təsdiq etdiyi və tankerin yaxın günlərdə Liviya limanına geri göndərileceyi deyil.

Liviya hökuməti həqiqətən de ölkə ictməsi-siyasi sabitliyi bərqrər etməkdə çətinlik çəkir. Ölkə iqtisadiyyatında ciddi geriləmələr baş verir, əhalinin güzəranı pisləşməkdə davam edir. Liviyanın qeyri-sabitlik ölkə bütçəsinin əsas gelir mənbəyi olan neftin ixracını 80 faizdən çox azaldıb.

BALINALAR KOSMOSDAN İZLENİLİR

Kosmosdan balina sürünləri izləmək haqqında danışqlar aparılıb. Bu barədə "Daily Mail" saytı xəbər verir.

Yeni yüksək texnologiyalı kosmik orbitlər vasitəsi ilə Yerden 480 mil yuxarıdan balinaların izlənməsi ilə bağlı qeyri-adi danış-

31 MART - AZƏRBAYCANLILARIN SOYQIRIMI GÜNÜ

Azərbaycan xalqına qarşı dəfələrlə törədilmiş və uzun illərdən bəri öz siyasi-hüquqi qiymətini almayan soyqırımı da tarixin açılmamış səhifələrindən biridir. 1813-cü və 1828-ci illərdə imzalanan Gülistan və Türkmençay müqavilələri Azərbaycan xalqının parçalanmasının, tarixi torpaqlarımızın bölünməsinin əsasını qoydu. Azərbaycan xalqının milli faciəsinin davamı kimi torpaqlarımızın zəbtə başlandı. Qısa müddətdə bu siyaset gerçəkləşdirilərək ermənilərin kütləvi surətdə Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsi həyata keçirildi. Soyqırımı Azərbaycan torpaqlarının işğalının bir hissəsinə çevrildi.

Heydər ƏLİYEV,
Ümummilli lider

31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ümmükmilli liderimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1998-ci il dən bəri Azərbaycan Respublikasında hər il dövlət səviyyəsində qeyd edilir. Bu tarix bilavasitə 1918-ci il Martin sonunda erməni silahlı birləşmələrinin azərbaycanlılara qarşı törətdiyi qırğınlardan və talanlarla bağlı olsa da, onun xronologiyası çox genişdir. İki yüz ilə yaxın bir müddətdə erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı hərbi, siyasi, ideoloji və başqa vasitələrlə yürütüdü siyasetin məqsədi azərbaycanlıları öz doğma torpaqlarından çıxdırmaq, fiziki cəhətdən məhv etməklə yeni ərazilər ələ keçirmək, mifik "böyük Ermenistan" dövləti yaratmaq idi. XIX əsrin əvvəllərində Qarabağa və Zəngəzura İrandan və Osmanlı imperiyasından çoxlu sayıda erməni ailələrinin köçürülməsi, 1905-ci il və 1918-ci illərdə erməni hərbi dəstələrinin Qafqazın müxtəlif bölgələrində həyata keçirdiyi küt-

vi qətlər və talanlar, 1948-1953-cü illərdə soydaşlarımızın Ermənistən Respublikası ərazisindəki ata-baba yurdalarından deportasiya edilməsi, 1988-ci ildən başlayaraq Dağlıq Qarabağ Azərbaycandan qoparmaq məqsədi güdən genişmiş qazanlı mühərribə və onun bu gün də davam edən acı nəticələri, 1992-ci ilin Xocalı faciəsi - bunlar təcavüzkar erməni millətçilərinin azərbaycanlılara qarşı planlı surətdə həyata keçirdiyi soyqırımı siyasetinin qanlı səhifələridir. Bu məkrili siyaset nəticəsində tarixi Azərbaycan torpaqları zaman-zaman ermənilər tərəfindən qəsb edilmiş, yüz minlərlə soydaşımız qəçqin və məcburi köçkü vəziyyətinə düşmüş, on minlərlə insan həlak olmuşdur. Hazırda Azərbaycan Respublikası ərazisinin 20 faizi erməni hərbçilərinin işğali altındadır.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

SƏN HARDASAN, İLAHİ?

min övladları ana bətnində ikən saxtakarlıq öyrənirler".

Rus imperiyasının İranda keçmiş səfiri A. Qriboyedov I Nikolaya 1829-cu ildə yazmışdı ki, "Biz general Artunski ile birlikdə erməniləri Araz çayının o tayı boyunca yerləşdirməyi məsləhət bilirik... Əlahəzrət, qəti bu xalqı (yəni erməniləri) mərkəzi rus torpağında yerləşdirmək olmaz, ermənilər bir neçə on illərdən sonra hay-kükə salacaqlar ki, bu xalq çox qədimlərdən burada yaşayıb".

Necə ki, bizim torpaqlarımızda məqsədli şəkildə yerləşdirildikdən sonra ermənilər yeddi arxa dənənlərinə and içməyə başladılar ki, Azərbaycan torpaqları guya onların dədə-baba torpaqlarıdır.

1813-cü və 1828-ci illərdə imzalanan Gülistan və Türkmençay müqavilələri xalqımızın parçalanmasının, tarixi torpaqlarımızın bölünməsinin əsasını qoydu. İrəvan, Naxçıvan və Qarabağ xanlıqlarının ərazilərində məskunlaşdırılan ermənilər orada öz havadarlarının köməyi ilə əvvəlcə "Erməni vil-

yəti" adlandırılın inzibati bölgünə yaradılmasına nail oldular. Belə sünə ərazi bölgüsü ilə, əsində, azərbaycanlıların öz torpaqlarından qovulması və məhv edilməsi siyasetinin bünnövrəsi qoyuldu.

Ermənilər Azərbaycana, bütünlükdə Cənubi Qafqaza zərrə qədər dəxli olmayan, xarakterlərində qatı riyakarlıq, satqınlıq və xəyanət üzündən yaşadıqları dövlətlərin heç birində uzun müddət duruş gətirə bilməyən, bu xisətlərinə görə ölkədən-öl-

müdafiəcisiyəm. Mən buraya - Qubaya xüsusi cəza dəstəsilə ona görə göndərilmişəm ki, iki həftə əvvəl burada öldürülən ermənilərin hayfini sizdən alım. Mən buraya qayda-qanun yaratmaq, Sovet hakimiyyətini qurmaq üçün gəlməmişəm. Xəzər dənizinin sahilərindən tutmuş Şah dağına qədər olan ərazidə yaşayan bütün məsələmləri məhv etmək barədə mənə göstəriş verilib. Mənə sizin yurdunuza yerlə-yeysan etmək, Şamaxıda törətdiklərimizi sizin də başınıza açmaq tapşırılıb".

Ermənilər Bakı quberniyasında 229, Gəncə quberniyasında 272, İrəvan quberniyasında 211, Zəngəzur qəzasında 115, Qarabağda 150, Quba qəzasında 162, Şamaxı qəzasında 86, Ve-

kəyə qovula-qovula gəlib Azərbaycan ərazilərində sığınacaq tapmış bir tayfadır. Bu satqın tayfa həmişə böyük dövlətlərin həyata keçirdikləri siyasetin qəddar və məkrili icraçıları olublar.

1918-ci il mart-aprel soyqırımı xalqımıza qarşı erməni təcavüzü və erməni cinayətlərinin daha bir qanlı səhifəsidir. Bu soyqırımı nəticəsində on minlərlə soydaşımız xüsusi amansızlıqla qətlə yetirilmiş, dədə-baba ocaqlarından vəhşicəsinə qovulmuşlar. Həmin günlərdə Qubanın üstünü üstüne çevirən daşnak zabiti Hamazasp Fəxrədeyirdi: "Mən erməni xalqının qəhrəmanı və onun marağının

dibasardan mahalında 118, Zəngibasar mahalında 48, Dərələyəz-də 74, Sərurda 4 kənddə kütləvi qırğınlardan törədəndə, on minlərlə türk-məsələman əhalisini qılincdan keçirəndə, adamlara diri-diridə od vurub yandıranda harda idin, İlahi? Harda idin, ötən əsrə bütövlükde 500 min soydaşımız Strabonun sözleri ilə desək, "müxtəlif tayfaların töröküntülləri olan başkəsən ermənilər" tərəfindən görünməmiş qəddarlıqla qətlə yetiriləndə?

Xəberin yox idimi, mart qırğınları zamanı ermənilər içərişəhərin girəcəyində iki mindən artıq soydaşımız olan binanı dörd tərəfdən mühasirəyə alan dan sonra od vurub yandıranda?

Günahsız müsəlmanların yeri-göyü lərzəyə götürən ahnələsini eşitmədin-mi?

Müstəqil tədqiqatçı Kulqə yazırı: "15-20 nəfərlik dəstələrə bölünən silahlı ermənilər evlərə soxulub müsəlman əhalini ağır işgəncələrle öldürür, şəmşirlərə parçalayır, iti biçaqlarla dəlik-deşik edir, körpə uşaqları süngülərə keçirib havada oynadır, cəsədlərin burun və qulaqlarını kəsir, evlərə od vurub sahənlərqarşıq yandırır, qadınları soyundurur və saçlarını bir-birinə bağlayaraq tufəngin qundağı ilə ölüncəyə qədər döyürdülər". Məsələmləri iki-iki üz-üzə bağlayıb, onların başlarını qılıncın bir həmələsi ilə qoparmaqdan zövq alanlara insan demək olar mı?

Bəli, torpaq istahaları kimi, erməni vəhşiliyi, qəddarlığı, zalimliyi da sərhəd bilmir. Artıq 200 ildən çoxdur ki, bütün vəsətələrə bəzə qarşı arḍicil işgalçılıq, soyqırımı və terror siyaseti aparırlar. Və ikili standartlara meylli dünya da susmağa, özünü görməməzliyə vurmağa üstünlük verir.

Biz nə istəyirik ki? Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin sözləri ilə desək, biz yalnız tarixi ədalətin bərpa edilməsini, torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını, bəzə qarşı işğal və soyqırımı siyaseti həyata keçirənlərin beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında ittihad olunmasını istəyirik? Bu istəklərimizdə ədalətsiz nə var ki?! Biz əminik ki, ədalət əvvəl-axır öz yerini tutacaq, xalqımıza qarşı qanlı cinayətlərinə əli qanlı çəllədləri mütləq tarixin məhkəməsi qarşısında cavab verəcəklər. Bunu bizdən həm də faciə qurbanlarının müqəddəs ruhları tələb edir.

Qurbanlarımızın sayı-hesabı yoxdur, güzəştlər limitimiz də çoxdan bitib. Torpaqdan isə pay olmur və olmayıacaq. Əgər xain qonşularımız ağla gəlməsələr, onda son sözümüzü döyüş sənəgərlərində deyəcəyik. Cəsərləri, səriştəli, müdrik Ali Baş Komandanımız, güclü iqtisadiyyatımız, qüdretli ordumuz və işğal altda olan torpaqlarımızı son qarışına kimi qaytarmaq əzmimiz ola-ola ermənilərin başımıza gətirdikləri faciələrə nə qədər və niyə dözməliyik? Sadəcə bilək istəyirəm: bu haqq savasında sən kiminlesən, İlahi?

Rasif TAHİROV

BU TORPAQLARIMIZI MÜTLƏQ GERİ QAYTARMALIYIQ

Bircə an da unutmamalıyıq ki, 1988-1994-cü illərdə Azərbaycanın bu torpaqları ermənilər tərəfindən işğal edilmişdir: Dağlıq Qarabağ (Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Əsgəran, Xocavənd, Ağdərə, Hadrut), işğal tarixi-1988-1994-cü illər. Sahəsi: 4400 kv. km.

Sərur rayonunun Kərki və Cünnüt kəndləri (17 fevral 1990-ci il) - 19 kv. km.

Laçın (17 may 1992-ci il) - 1835 kv. km.

Kəlbəcər (3-4 aprel 1993-cü il) - 1936 kv. km.

Ağdam (23 iyul 1993-cü il) - 1094 kv. km.

Cəbrayıl (18 avqust 1993-cü il) - 1059 kv. km.

Füzuli (23 avqust 1993-cü il) - 1386 kv. km.

Qubadlı (31 avqust 1993-cü il) - 802 kv. km.

Zəngilan (30 oktyabr 1993-cü il) - 707 kv. km.

Bu torpaqların azad edilməsi bizim müqəddəs borcumuzdur. Onları mütləq geri qaytarmalıyıq.

ERMƏNİ VANDALİZMİ

Azərbaycan ərazisini hesabına özləri üçün dövlət yaratmaq iddiası ilə yaşayan ermənilər ilk dəfə açıq şəkildə 1905-1906-ci illerdə xalqımız qarşı geniş qanlı aksiyaya təşkil etdilər. Bu hadisələr görkəmli abidimiz M. S. Ordubadinin 1911-ci ildə çap etdirdiyi "Qanlı illər" adlı sənədlə tədqiqat əsərində əhatəli əks edilib. Çox təsəssüf ki, sovet dövründə həmin əsər və bu tipli digər kitablar oxucular üçün əlcətməz olmuşdur. Necə deyərlər, yadlar yaddaşımızı qifillayıb açarını da qoymuşḍular ciblərinə. Bir də 80 il sonra, 1991-ci ildə "Qanlı illər" kitabı "Vətənin fəryadnaməsi" kimi yenidən çap olundu.

Həmin terror hadisələrinin təşkilatçıları sonraları məsələnin mahiyətinin açılmasına, ona düzgün siyasi qiymət verilməsinə zaman-zaman mane olmuş, özlərinin torpaq iddialarını ustalıqla ört-basdır etmişlər. Halbuki azərbaycanlıların soyqırımı Şamaxı, Quba qəzələrində, Qarabağda, Zəngəzur mahalında, Şuşada, Gəncədə, Göyçayda, Naxçıvanda, Lənkəranda və respublikamızın başqa bölgələrində xüsusi amansızlıqla həyata keçirilmişdi. Minlərlə dinc əhali qəddarlıqla qətlə yetirilmiş, kəndlər yandırılmış, milliməndən, tarixi abidələrimiz mehv edilmişdi. 1905-1907-ci illerdə erməni millətçilərinin Bakıda baslaşdırıcı vəhşiliklər bütün Azərbaycanı bürümüşdül.

Çar hökumətinin, sonra bolşeviklərin himayədarlığından azınlığmış ermənilər azərbaycanlılar qarşı ikinci soyqırımı aktına 1918-ci il martın 17-de start vermiş və bu proses düz üç ay-mayın sonuna dek davam etmişdir. Ermənilərin xalqımızı ikinci dəfə külli və şəkildə və geniş miqyasda qırıq təsəbbüsü yene Bakıdan, Şamaxı bölgəsindən başlamış və sonra Azərbaycanın hər yerini əhatə etmişdir. Bu zaman Azərbaycanı azərbaycanlılardan "temizləmək", yeni xalqımızı bir millət kimi qırıq yox etmək məqsədi güden ermənilər Bakını "Bakunakert", Azərbaycanı isə "büyük Ermenistanın" bir parçası kimi görürdülər.

Mehz həmin plana uyğun olaraq Andranikin quldur dəstələri Naxçıvan, Zəngəzur və Qafanda tüyən etmiş, əhalini damlara doldurub dirdiri yandırılmışlar. Təkcə Zəngəzur qəzasında Andranikin başçılığı ilə 30 müsəlman kəndinin əhalisi yandırılmış, kəndlər dağıdılmuş, adamlar vəhşicəsinə öldürülmüşdül.

1918-ci ildə ermənilərin törediyi qanlı qırğınlara en çox Bakı, Şamaxı və Quba şəhərləri və onların ətraf kəndləri məruz qalmışdır. 1918-ci ilin mart, aprel və may aylarında erməni daşnak ordusu Quba qəzası-

da minlərlə insanı qətlə yetirmiş, əhalini talaşmış və 122 kəndi yerlə yeksan etmişdir. Mart hadisələri zamanı Bakıda 13 minədək azərbaycanlı öldürülmüşdür.

Tarixi faktlar sübut edir ki, 1918-ci ildə ermənilər tərefindən töredilmiş Quba qırğıının təşkilatçısı və rəhbəri bilavasitə Rusiya bolşeviklərinə özünü zahirə əsl marksist və beynəlməlçi kimi tanıtmış S. Saumyan olmuşdur. 1918-ci ildə Bakı qırğıından sonra onun tapşırığı ilə Bakı xalq əhəmiyyətli hörməti aqsaqqallarından olan Kərbələyi Əlipaşa Mehəmməd oğlunu bundan imtiyaz edir. Əmrərinin yerinə yetirilmədiyi görən erməni cəlladları onu və oğlunu vəhşicəsinə qətlə yetirirler. Erməni vandalları əvvəlcə atasının gözü qabağında oğlunun gözlərini çıxarır, üzünü ülgüle doğrayır, sonra isə canını tapşırana qədər bədənini süngü ilə delik-delik edirlər.

AXC hökumətinin ermənilərin 1918-1921-ci illerdə Azərbaycanda töredikləri cinayətləri təhqiq etmək üçün yaratdığı Fövgələde Təhqiqat Komissiyası 20 ay etrafı təhqiqat və araşdırımlar aparmış, 3500 səhifədən ibarət 36 cildlik geniş material toplamışdı. Həmin materialları ingilis, fransız, alman, rus və Azərbaycan dillerində nəşr edilərək Qərbe göndərilməli idi. Lakin sonrakı hadisələr buna imkan verməmişdi. Təhqiqat komissiyası aşkar etmişdir ki, bolşevik libası geymiş və "yenilmez inqilabçı" adlandırılaraq Tatevos Əmiryanın bilavasitə rehbərliyi altında Bakı əhalisinin 400 milyon manatlıq emlaklı və daş-qəşqi qarət olunmuş, bir çox tarixi abidə və ziyyətgah məhv edilmiş, əhərin fəxi xəriyə ilə "İsmailiyyə", "Dağstan" məhmənhanasını, "İsgendəriyyə", "Kaspı" qəzeti və redaksiyasını və digər gözəl, möhtəşəm binaları yandırılmış, Təzəpər məscidi top mərmiləri ilə zədələnmişdi. Ümumiyyətlə, 31 Mart qırğının neticəsinə 50 mindən çox azərbaycanlı qətlə yetirilmişdi. Əger Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusuna haraya çatmasayı, bu, yəqin ki, "Azərbaycanı müsəlmanlardan temizləmək" siyasetinin reallaşması ile nəticələnə bilərdi. Lakin xoşbəxtlikdən qardaş türk dövlətinin köməyi ilə daşnak quldur dəstələrini cilovlamaq mümkün olmuşdu. Bu zaman 5 min azərbaycanlı və mindən çox türk döyüşüsü şəhid oldu.

Erməni vandalizmi xroniki xəstəlik kimi bu gün də yaşayır. Lakin onun sabahi və gələcəyi yoxdur. Çünkü her bir xəstəlik gec-tez ya sağlamalıdır, ya da xəstəni mehv etməlidir.

Q. ƏHMƏDOV

Dinimizdə ticarətin halal bururulduğunu bilirəm. Amma bazarlıqlar halalın nə olduğunu bilirlərmi? Elə bil əli əyri, nəfsi natəmiz adamların ən mundarlarını seçib, biləmə bazarlara doldurublar. Bir bazaarda öz malını satan tapa bilməsən. Möhtəkirlər gününü elə qara edərlər ki, yazılı əlinin zəhmeti olan məhsulları dəyər-dəyməzə onlara verməyə məcbur olar.

Bakı bazarlarında tərəzidə insanları aldatmaqın adı hala çevrildi-

vatskinin məruzəsində deyilirdi ki, Kərbələyi Məhəmməd Tağı oğlunun on dörd nəfərden ibaret ailəsi bu cür qəddarlıqla qətlə yetirilmişdi. Məhəmməd Rəsul Mahmud oğlunun üç uşaq və arvadından ibarət bütün ailəsi ağır işgəncələrlə öldürülmüşdü. Onun özünün diri-dirisi qarnını yırtmış, gözü qabağında üç uşaqının başını kəsmişdilər. Hacı Dadaşbala

Qasım oğlu avardı Məşədi Bibi-xanım və Əbdül Qasimla öz evlərində öldürülmüş və yandırılmışlar. Kərbələyi Abuzer Məstən oğlunun iki qızını - Hökümə və Butani analarının qucağında xəncərlə doğrmışdilar. Erməni əsgərləri şəhərin hörməti aqsaqqallarından olan Kərbələyi Əlipaşa Mehəmməd oğlundan tələb etmişlər ki, kef çəkmək üçün onlara müsəlman qadın və qızlar getirsin. Təbii ki, Kərbələyi Əlipaşa Mehəmməd oğlu bundan imtiyaz edir. Əmrərinin yerinə yetirilmədiyi görən erməni cəlladları onu və oğlunu vəhşicəsinə qətlə yetirirler. Erməni vandalları əvvəlcə atasının gözü qabağında oğlunun gözlərini çıxarır, üzünü ülgüle doğrayır, sonra isə canını tapşırana qədər bədənini süngü ilə delik-delik edirlər.

AXC hökumətinin ermənilərin 1918-1921-ci illerdə Azərbaycanda töredikləri cinayətləri təhqiq etmək üçün yaratdığı Fövgələde Təhqiqat Komissiyası 20 ay etrafı təhqiqat və araşdırımlar aparmış, 3500 səhifədən ibarət 36 cildlik geniş material toplamışdı. Həmin materialları ingilis, fransız, alman, rus və Azərbaycan dillerində nəşr edilərək Qərbe göndərilməli idi. Lakin sonrakı hadisələr buna imkan verməmişdi. Təhqiqat komissiyası aşkar etmişdir ki, bolşevik libası geymiş və "yenilmez inqilabçı" adlandırılaraq Tatevos Əmiryanın bilavasitə rehbərliyi altında Bakı əhalisinin 400 milyon manatlıq emlaklı və daş-qəşqi qarət olunmuş, bir çox tarixi abidə və ziyyətgah məhv edilmiş, əhərin fəxi xəriyə ilə "İsmailiyyə", "Dağstan" məhmənhanasını, "İsgendəriyyə", "Kaspı" qəzeti və redaksiyasını və digər gözəl, möhtəşəm binaları yandırılmış, Təzəpər məscidi top mərmiləri ilə zədələnmişdi. Ümumiyyətlə, 31 Mart qırğının neticəsinə 50 mindən çox azərbaycanlı qətlə yetirilmişdi. Əger Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusuna haraya çatmasayı, bu, yəqin ki, "Azərbaycanı müsəlmanlardan temizləmək" siyasetinin reallaşması ile nəticələnə bilərdi. Lakin xoşbəxtlikdən qardaş türk dövlətinin köməyi ilə daşnak quldur dəstələrini cilovlamaq mümkün olmuşdu. Bu qırğınlara qarşı öz qəddarlıqla həyata keçirilmişdi. Qorxulan qəzib tövleerde, sobalarla, anbarlarda gizlənmiş qocaların, qadınlara, usaqlarla da diri-dirili yandırılaraq qətlə yetirildikləri səbət eden sənədlər kifayət qədərdir, belə əmr və göstərişlərin kimlə tərifindən tərəfdildiyini, qırğınlara kimlə tərifindən tərəfdildiyini təsdiqləyən sənədlər de.

1917-ci ilin fevralında Rusiyada baş vermiş siyasi hadisələrdən istifadə edən erməni millətçiləri Azərbaycana qarşı ərəməni iddialarını həyata keçirmək üçün zorakılıq və terror əməliyyatlarına başladılar. Xarici dövlətlərdən dəstək və külli məqdərə yardım alan S. Saumyan (hamiñ ilin oktyabrında o, Bakı Sovetində başçılıq edirdi) Bakıda öz makrili siyasetini həyata keçirmək üçün gizli planlar hazırlayırdı. Şəhər əhalisinin müqavimətinə baxmayaq, əvvəlca Azərbaycan alayının üzvləri Bakı Soveti tərefindən həbsa alındılar. İlk zərbədə azərbaycanlılar məhz buradan vuruldu. Neticədə silahlı münaqişə və qarşısdırma varıldı.

Martın 30-dan aprelin 3-nə qədər dəvəm edən bu münaqişə genişlənərək Azərbaycanın bütün bölgələrinə yayılmışdır. "Daşnaksütün" terror təskilatının törediyi silahlı qarşısdırma on minlərin günahsız azərbaycanlılarının qəbələ oldu. Azərbaycanlıların evləri yandırıldı, var-dövlətləri talan edildi. Şəhər viran qoyuldu; tarixi əhəmiyyətli binalar, abidələr, məscidlər dağdırıldı. S. Saumyan və onun ələtlərindən olan Lalayın, Amaçaspın, Saakyanın, Mikoyanın, Ter-Mikaelyanın, Avakyanın, Arakelyanın, Əmiryanın və başqa şəhərlərinin terror əməliyyatlarında xüsusi rol olmuşdur. A. Mikoyanın rəhbərlik etdiyi "Qırmızı qvardiya" dəstələri isə bu əməliyyatlarında qəddarlıqlı ilə dəhəqələnmişdilər. Eyni vaxtda Azərbaycanın bölgələrində həyata keçirilən qırğınlara da yaxından kömək göstərmişdilər. Qırğınlarda törediləməsi üçün Bakı Soveti tərəfdiləri 60 min silah və 2000 erməni sənədli qədərli qəddarlıqla həyata keçirilmişdi.

Umumiyyətə, Azərbaycan 1918-1920-ci illərdən isə faciəli dövrlərindən bireni yaşıyordı. Yaxşı silahlanmış erməni dəstələri ölkəmizin müxtəlif bölgələrində silahsız və köməksiz müsəlman əhalisinin qanını axırdı, hətta südəmər köpəklərə rəhm etmir, qətlə yetirdikləri insanların cəsədlərini təhqir etməkdən belə çəkinmirdilər. Bu qırğınlara qarşı bağlı faktların çoxu arxiv sənədindən töredilərindən özəksini təpib.

1918-ci il martın 31-də töredilən qırğınlarda on minlərlə azərbaycanlı qədərli qətlə yetirildi. Takəcə martın 31-də 15 min azərbaycanlıın başı kesilmişdi. Rəsmi sənədlərdən on minlərlə insanın qətlə yetirildiyi və ne qədər adamın itkin düşdüyü qeyd edilir. Sənədlərdə itkin düşənlərin kütüvə şəkildə torpaq basdırıldıq faktları da özəksini təpib. Buna Quba, mezarlığının qəsəbəsi və nail olmuşdur. Bu quldur dəstələr mart ayından Azərbaycanın bölgələrində cəbhə boyu hücumlara başlamış, 15 min nəfər yaxın günahsız insanı bir gecənən içində qətlə yetirildi. Ümumiyyətə, 1918-ci il soyqırımda Azərbaycanda 50 mindən artıq insan qətlə yetirilmişdir. Əsrlər boyu xalqımıza qarşı düşmənlik siyaseti aparılan ermənilərin təkəcə Şamaxıda töredikləri vəhşiliklər haqqında 925 səhifədən ibarət təhqiqat işi var. Qubada töredilən soyqırımda 30 mindən çox adam işgəncələr qətlə yetirilmişdir. Qarabağda da bu qanlı olayı yaşamış bölgələrimizdəndir.

Sovetlər dövründə daşnakların Azərbaycanda töredikləri vəhşilikləri əks etdirən materialların, arxiv sənədlərinin bir qismi müxtəlif yollarla məhv edilsə də, böyük əksəriyyətini qoruyub saxlamış mümkin olmuşdur. Bu sənədlər hər biri qanımıza susayan ermənilərin namərdiliyindən, vəhşiliyindən, qəddarlığindan danışır.

P. MURADOVA

DÖYME

İndinin özündə belə əllərinin üstündə, bədənində döyəmə yazılara və şəkillər olan adamlar coxdur. Kimi anasının adını yazır, kimini sevgilisinin, kimini de sadəcə olaraq təvəllüd tarixini... Boya vasitələrini iynəsənməcə üsulu ilə deri altına yeritməkə şəkil döydürmənin tarixi lap qədimlərə gedib çıxır. Bu, denizçilər arasında da çox geniş yayılmışdır. "Gentry Dictionary" ensiklopedik lügətdə deyilir: "...Denizçilər bədənlərini mifoloji və efsanevi sujetlərlə, habelə məhəbbət təsvirlərlə bəzəyirdilər."

Hələ qədim zamanlarda insanlar gözel görünmək üçün "tatū"dan istifadə

navarları adına layiq olduğunu göstərən fakt kimi qəbul edilir.

Döyülen şəkillər de müxtəlifdir. Bunnarın arasında üzək, lövbər, sıper, su perələri, nadaldalar və hətta qadın vücutlarında qədər en müxtəlif şəkillərə rast gəlmək olar. Çilpaq qadın şəkilləri elə geniş yayılmışdır ki, Amerika donanmasına qəbul olunanlara elave döyəmə edərək, o gözəllərə "paltar geydirməye" məcbur edirdilər. Sevdiliyi insanların başın hərfini, ox sancılım üzək, yarıyanın bədənə batırılmış xəncər şəkillərini vurmaq lap dəbə düşmüşdür. Bəziləri ölümündən qorunmaq üçün ayaqlarına donuz şəklini vururdu. Port-Artur limanında yerləşən Birinci Sakit okean eskadrasiının matroslarının bədənində isə "Allah, Sakit okean dənizçisini qor!" ifadəsinə rast gəldilər.

Bu sənətlə məşşələr peşəkarlar xüsusen Hindistanın, Çinin və Yaponiyanın limanlarında çox idi. Buna görə de 1840-1904-cü illərdə döymələr məzmununda, görünüşündə Şəhər desti-xətti dəhəqələr, qanlı hiss olunur. Yaponiyanın vurduğu döymələrdə geyşa (reqqase) füsunxarlığı ilə seçilirdi, çinilinin "əsərləri"ndən ejahalar, su ilanı və digər efsənləri dəhəqələr, su ilanı və qrupunu bildirirdi. Bunnarın başqa, döymədən farırların ve sonraların cinayetkarlarının nişanlamasında da istifadə olunurdu.

Vaxt keçdikcə döyəmə bütün milletlərdən olan matroslar arasında daha geniş yayılmağa başladı. O, xüsusi deniz termini kimi denizçilərin möşəti dəxili oldu. Bir vaxtlar isə döymədən bu insanların hansı denizə və gəmiyə məxsus olduğunu göstərmək üçün istifadə edildi. Hətta bu gün "tatū" bəzilərinin dəniz ca-

"Vay halına çəkidə və ölçüdə aldadanların..."

Belə bir məsəl var: "İlanın yarızdan xoşu gəlməz, o da gəlib yuvasının ağzında bitə". Mənimki də ona oxşayır. Bazardan z

ƏYRİ OTURAQ, DÜZ DANİŞAQ

(Əvvəli qəzetimizin ötən sayında)

DÜNYA GEDİR YALANLARIN BADINA...

Nə vaxtsa yazmışdım:
Nə qədər ki, bu dünya
Yalana qurban deyər,
Yaxşı pisə, düz də ki,
Yalana qurban gedər.

Getməz? Gedir axı!

Tanrıyanlar bilirlər, kinli deyiləm. Bağışlamağı bacarıram. Amma yalana həmişə nifrat etmişəm. Açı həqiqətin şirin yalandan üstün olduğuna inamin əzabını az çəkməmişəm və deyəsən hələ çox çəkəcəyəm. Yalan danışmaq isə son zamanlar çox adiləşib. Elələri yalan danışır və elə yalan danışırlar ki... Yalan danışmaqdan zövq, ləzzət alanlar var. Yalan danışmağı özünə peşə edənlər var. Yalana güvənənlər, yalanı özünə arxa, dayaq sayanlar var. Yalanla ucalanlar, vəzifəyə, şöhrətə çatanlar var. Yalanla ev yılanlar, bu, azmiş kimi, yixdiyi evin özülü üstündə özlərinə ev tikenlər var. Yalanla nəfəs alanlar, yatıb-duranlar var. Adam tanrıram ki, dili həqiqətin nə olduğunu bilmir, heç vaxt düz danışmayıb. Daha dəhşətli odur ki, ömrünün sonuna kimi də yalana sədəqətlə olacaq və dilindən yalnız yalan çıxacaq. Niye? Çünkü:

*Alışsə yalana dil, danışar,
Dost-tanışın yalanı ən qorxulu.
Yaxşı pisə, pis yaxşıya qarışar,
Yalancıların qalanı ən qorxulu.*

Heyatını yalansız, iftirasız təsəvvür edə bilməyənin danışanda səhəbəti yalandı, güləndə gülüşü. Belələrinin hətta susmağında da bir riyakarlıq var.

Yalan danışındı. Ağa qara, düzə əyri, doğruya doğru, mərdə namərd deyirdi. Günahı tökcə yalan danışması deyildi. Yalana həqiqət donu geyindirmək istəyi, başqlarını inandırmış üçün "Mən ölüm!"ları daha dəhşətli idi. Danışındı, ağ yalanları üçün nə xəcalet çəkir, nə vicdanı ağrıydı... Mən də söz danışdım da! Nəfəsi yalanla gedib-gələndə vicdan hardan?!

Yalan danışındı. Təkcə bir qarın çörəyə qul olduğu üçün mü? Vəzifə pilləkəni ilə bir pillə yuxarı qalxmaq xatirinəm? Başına görə yuxarı başda yeri olmadığına görəmi? Dəqiq deyə bilmərəm. Onu bilirom ki, yalan riyakar, xəbis, paxıl, rəzil adamların qılıncı, qorxaq, yaltaq, cəsarətsiz adamların isə qalxanıdır.

*Yalana bax, əyri baxır,
Yalana bax, baxmir aha.*

Biz biganə baxa-baxa

Yalan göz oyar, göz oyar.

Laqeyd olduğumuz, biganə yanaşlığımız üçün yalan təkcə ayaq tutmur, yerişir, hətta bəzən yürüyür də. Çox vaxt göydən daş kimi həqiqətin başına yağır. Əzilir, döyüür, soyülür həqiqət. Çapalayır, böğülür həqiqət. Haqq üzülür, üzüldükçə, dünyaya meydan oxuyur yalan. Yalanla gözden pərdə asırlar, yalanları ilə bütöv görünmək istəyir yarımcıqlar. Yalanları ilə varlıqlarını sübut, özlərini təsdiq etmək istəyir yalançılar.

Yalanlar, yalanlar... Ölüm, qan qoxulu ağ yalanlar. Böhtən dulu qara yalanlar. Lənət bu yalanlara. Dünyada toplardan əvvəl yalanlar susdurulmalıdır. Yalanlar ayaq tutduqca, topalar yeri-göyü hələ çox lərzəyə getirəcək. Düşmən ağ yalanları ilə torpaqlarımıza sahib çıxməq istəmirmi? Bu ağ yalanın üstündən örtüyü

götürmək üçün həqiqət nə qədər əzab çəkir...

Yalançılar yağıdan daha qorxuludur. Yağı səni əzmək, məhv etmək istəyini gizlətmir, həmişə zəif yerini axtarır və tapan kimi də həmin yerdən vurur. Bunu sən de bilirsən və təbii ki, özünü gözləyirsən, qoruyursan, ehtiyatını əldən buraxmırsan. Yalançılar isə sözlə sənə tor qururlar və bir gün səni bu tora salacaqlarına əmindirlər. Yaxdıqları qara, yağıdırqları böhtən, iftira, atdıqları şər işini görər axı... Elə yalan danışırlar ki, doğma qardaşın da səndən üz döndərir. Bir də onda ayılsan ki, arxa saydığın da sənə qənim kəsili.

Əslində yalançı da düşməndi, insanlığın düşməni.

Təkcə yalan danışmırlar, nə qədər yalan yazarlar var. Jurnalistikadən bixəbərlər, peşə etikasının nə olduğunu anlamayanların qələmindən yalandan başqa nə çıxır? Yazdıqlarının yalan olduğunu, "faktların" heç birinin təsdiqlənməyəcəyini bizdən yaxşı bilsələr də, bu çirkin, nətəmiz eməllərindən el çəkmirlər. Niye? Çünkü yalan, böhtən dolu yazılar qəzət səhifelerinə məqsədli şəkildə çıxarılır. "Ayının min oyunu bir armudun başında" olur həmişə.

Hətta haqsız vurulanda da dilimə yalan gəlmədiyini bilən və hazırlıda Vətəndən uzaqlarda yaşayan bir dostum gənclik illərimizdə tez-tez deyirdi: "Vay yalan danışmağı bacarmayanların halına. Onların başı həmişə qaldı olacaq."

Düzün hər cür əyrini kəsdiyinə, doğruya zaval olmadığına, Yaradanın əməllərimizi yaxşı gördüğünü, bədəbəddə hər şeyi yoluna qoyacağına inandığım vaxtlar olduğu üçün dostumun sözlərinə əhəmiyyət vermirdim. Çox şeyi sonralar gördüm. Elə çox inandığım Allahın etibarını! Gördüm ki, Allah da yalan danışmayanların və ya yalan danışa bilməyənlərin və ya danışmaq istəməyənlərin köməyinə çox gec, eksə hallarda iş-işdən keçəndən sonra çatır. Tanrı düzəndən doyub yəni? Çox güvəndim Allahuma.

Ara-sıra zəng vurur. Vəziyyətimlə maraqlanır. Dilimdən giley eşitmədiyinə təccübənlər. İslərinin yaxşı olduğunu inanmaq istəmir. İnsanyıdı, "Bəlkə köçüb gələsən" deyə israr etməzdı. Sanki yaşadığı məmləkətdə dərman üçün də nə yalan tapılar, nə də yalançı.

Dünyanın düz işini düyünen salır yalanlar. Azmı satqınları, xainləri "qəhrəman", qəhrəmanları "satqın" edən yalanlar?

İyirminci yüzilliyin sonunda zaman bizi dirçəlmək, belimizi dikəltmək imkanı verdi. Yalançı vətənpərvərlikdən yaxa qurtarmasaq, yalançı millət fədailərini ifşa etməsək, yalan deyən, yalan danışan dilləri kəsməsək, Azərbaycan adlı məməkətimizin başı üstündə dalgalanan müqəddəs bayraqa əbədi yaşaməq haqqı vərə bilərikmi? Elə isə kimi, nəyi və niyə gözləyirik? Gözləməkdən xeyir qazanacağımız özü yalandır. Yalan!

*Nə yaxşı ki, adamlar var, bilirəm,
Yuxuda da yalan düzmü yadına.
Hər ağızdan bircə yalan çıxan gün
Dünya gedər yalanların badına...*

Gəlin dünyamızı qoruyaq.
(Ardı var)
Rasif TAHİROV

Planetimizdə ərzaq böhranının yaranmasında təqsirkarlarla rəxatlaşırı davam edir. Bu vaxta kimi, gah bioloji yanacaq istehsalçıları, gah iştahası möhkəm hindlilər, gah da ehtikarçı möhtəkirlər günahlandırdı. İndi deyirlər ki, dünyada artıq çəkili insanların çoxalması qida məhsullarının qiymətlərinin qalxmasına səbəb olur. Məsələn, London Gigiyena və Tropik Təbabət Məktəbinin ekspertləri ərzaq böhranının kökünü bunda görürler ki, iştah yemək vaxtı gəlir və adam nə qədər çox yeyirsə, orqanızm o qədər də çox qida tələb edir.

Mançester Universitetindən olan doktor Uilyam Parnellin hazırladığı nəzəriyyə innovasiya materiallarının vasitəsilə binanı zəlzələdən qorumağa imkan verir. Alim sübut edir ki, insan seysmik dalğaları qoran obyektlərdən yan keçməyə məcbur edə bilər.

Binaları özünəməxsus "gözə görünməz papaqlarla" örtərək seysmik dalğaları dəf etməyə qadır xüsusi materialları tikintinin perimetri üzrə yerə basdırmaq olar. Alim əmindir ki, bununla da sözügedən müdafiə sistemi, qorunan binalardan yayılan dalğaları digər yerə istiqamətləndirməyi imkan verəcək.

Uilyam Parnell "Proceedings of the Royal Society" jurnalında dərc olunan məqaləsində belə bir sistemin fəaliyyət prinsipini təsvir edib. Onlar adilərdən mexani-

GÜNAHSIZ "MÜQƏSSİRLƏR"

Tədqiqatçıların hesablamalarına görə, gonbullar orta çəkili adamlara nisbətən sutkaliq normadan 20 faiz çox yeməklə qidalanırlar. İstehsalçılar isə belə iştahlılarla ayaqlaşa bilmirlər. Çin misal göstirilir. 30 il əvvəl burada kök adam, demək olar ki, yox idi. Lakin iqtisadi yüksəlişdən sonra on milyonlarla insan piylənmədən əziziyət çəkməyə başladı. Alımlar izah edirlər: ölkədə yüksək kalorili ərzaqlara telabat artıb. Belə ki, adambaşına ət və süd iştahlı 2000-ci ildən bir neçə dəfə çoxalıb. Əlbəttə, bu gün artıq çəki problemi tekce Çinin qarşısında durmur. Artıq çəkili adamların sayı dönyanın hər yerində artır. Tosqun insanlar indi acliq çəkənlərdən yüz milyonlarla nəfər çoxdur. Bəziləri düşünür ki, köksənə, deməli, firavan yaşayırsan, ariqansa maliyyə veziyətindən çətdir. Amma müxtəlif ölkələrin alımlarının qənaətinə görə piyə bağlanmış kasıblar piylənməş varlılardan çoxdur. Bütfövlükde isə piylənmə problemi dünya iqtisadiyyatına ağır zərbə vurur, bu, həm ariqların, həm də köklərin zərərinədir.

Tədqiqatçıların fikrincə, işsən man adamlar ərzaq böhranından

savayı, enerji böhranına da səbəb olur. Belə ki, köklər qızınmaq üçün daha çox yanacaq, yuyunmaqdən ötrü daha çox isti su lazımdır. Bundan başqa, onlar nəqliyyat vasitəsində daha çox yer tuturlar və bu da yanacaq sərfini artırır. Bəzi aviasiya kompaniyaları hətta şikayətlərinə ki, təyyarələrdə kök sərnişinləri xüsusi kressololarda əyləşdirməyə məcburdular və bundan xeyli ziyan çəkirler.

Beləliklə, tosqun adamlara iddialar siyahısını xeyli uzatmaq olar. Təkcə piylənmənin müalicəsi ilə bağlı dövlət büdcələrdən ayrılan xərclər yüz milyonlarla dollar təşkil edir.

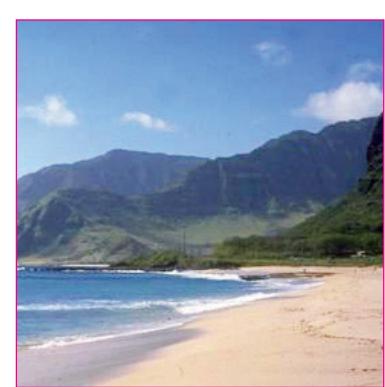
ÜZƏN ADA

"MPD Designs" şirkətinin baş dizayneri Mikele Puzzolante dünyanın ilk üzən adasının layihəsini həzırlayıb. 190 milyon avroya başa gələcək layihə super eksklüziv üzən evlərdən ibarət adadır.

"Daily Mail"ın məlumatına görə, evlər bütünlükə Gənəş enerjisi hesabına "qidalanır." İlk üzən adanın Hind okeanında, Maldiv arxipelağında inşa edilməsi nəzərdə tutulur. Üzən evlərdən ibarət adada sualtı bar və gecə klubu, mini-aeroport, spa-mərkəz, habelə coxsayılı restoranlar olacaq. Maldiv adalarının hakimiyət dairələri laiyəni bəyənib.

DƏNİZ DUZU İLƏ QLOBAL İSTİLƏŞMƏNİN QARSISINI ALMAQ OLAR

Norveç, Almaniya və Fransı universitetlərindən olan alimlər dəniz suyunan alınmış duzun xüsusi atmosfer inyeksiyası vasitəsilə Yer qabığının qlobal temperaturunun aşağı salınması məqsədilə istifadəsinin mümkünüyü təklifi ilə çoxlu ediblər. Alımların fikrincə, sünə buludlarının hazırlanması günəş işığını əks etdirəcək və temperatur göstəricisi ni azaldacaq.

Duz, ekvatorial xətt üzərində yerləşən xüsusi üzən platformalar vasitəsilə birbaşa dənizin dərinliklərindən götürürləcək. Buxarlardan kristallaşmış duzlar təbii hava axınları vasitəsilə

sərbəst şəkildə yuxarı qalxacaq. Alımlar qrupu tərəfindən hər biri əlli il müddətində ətraflı şəkildə müşahidə edilən eksperiment üçün üç kompyuter model hazırlanıb. Alımlar əlavə olaraq, iyirmi il ərzində iqlimin dəyişilməsi üzərində müşahidə aparıblar. Onların son bəyanatı Yerdə, xüsusi Antarktika yaxınlığında temperatur rejiminin kəskin şəkildə artması nəticəsində eksperimentlərin dayanırılaçığını təsdiq edib.

Rusca-İngiliscə-Azərbaycanca dənizçilik terminlərinin izahlı lüğəti

(Əvvəli ötən nömrələrimizdə)

Аккредитивная оговорка

A

Akkreditiv qeyd-şərti

LETTER OF CREDIT CLAUSE

Условие полиса, выдаваемое страховому обществом и обеспечи вающее защиту экспортёра от риска утраты или ущерба на время перевозок грузов до получения причитающихся платежей по аккредитиву.

Акт-извещение

CERTIFICATE-NOTICE

Составляется в дополнение к генеральному акту в случае, когда при приемке грузов выявлена недостача, повреждение, потеря, нарушение упаковки и т.д. Служит основанием для предъявления претензии стороне, допустившей недостачу, повреждение и т.пр.

Акт о суброгации

SUBROGATION FORM

Документ о передаче страхователем своих прав на взыскание ущерба с третьих лиц страховщику после уплаты последним страхователю страхового возмещения. Это условие - составление данного документа обычно используется в страховых контрактах.

Актуарий

ACTUARY

Специалист по технике страхования, занимающийся определением степени вероятности наступления страховых случаев, расчетом страховых взносов, премий и т.п.

Акцепт

ACCEPT

Акцепт (принятие; подтверждение) - принятие предложения, принятие счета к оплате, принятие нотиса о готовности к погрузке или выгрузке судна, принятие трюмов, принятие судна и.т.д. После подачи нотиса о готовности судна к погрузке или выгрузке на нем должна быть отметка «акцептован». Акцепт на нотисе должен осуществляться одним из нижеперечисленных лиц: агентом, фрахтователем, грузополучателем или грузоотправителем. Акцепт может быть выражен письменно, устно или действиями, которые говорят о согласии лица/стороны на заключение сделки, а также молчанием, то есть, если в течение определенного времени не поступят возражения от другой стороны.

Обязательство плательщика по переводному векселю заключается в том, чтобы оплатить вексель при наступлении указанного в нем срока. Отметка об акцепте делается на самом векселе и подписывается плательщиком. Акцепт векселя должен быть простым и ничем не обусловленным, однако плательщик может ограничить его частью суммы, указанной в векселе. При отказе от акцепта векселедержатель вправе осуществить регресс против обязанных по векселю лиц (подать протест на вексель).

Sığorta cəmiyyəti tərəfindən şəhadətnamədə verilən şərt. Bu şərt ixracatının akkreditiv üzrə ona çatacaq ödənişləri almasına qədər, yüklerin daşınması dövründə itirmə və ya zərərin dəyməsi riskindən qorunması nəmin edir.

Bildiriş aktı

B

CERTIFICATE-NOTICE

Yüklərin qəbulu zamanı çatışmazlıq, zədələnmə, itki, qablaşdırmanın pozulması və s. aşkar edildikdə, əsas aktə əlavə olaraq tərtib edilir. Çatışmazlıq, zədələnməyə və səriyə yol vermİŞ tərəfə qarşı iddianın qaldırılması üçün əsas sayılır.

Subroqasiya haqqında akt

C

SUBROGATION FORM

Sığortalının sığortaçıya sığorta əvəzini ödədikdən sonra, dəymiş ziyanı üçüncü şəxslərdən tutmaq üçün sığortalının öz hüquqlarını sığortaçıya verməsi barədə sənəd. Bu sənədin tərtib edilməsi adətən sığorta müqavilələrində istifadə edilir.

Aktuari

ACTUARY

Sığorta hadisələrinin başlanması ehtimalı müəyyənləşdirmək, sığorta haqlarını, mukafatlarını və s. hesablamalı məşğül olan sığortalama texnikası üzrə mütəxəssis.

Akzept

ACCEPT

Akzept (qəbul etmə; təsdiqləmə) - təklinin qəbul edilməsi, hesabın ödənişə qəbul edilməsi, gəminin yüksəlməyə və ya boşaldılmağa hazır olması barədə notisın qəbul edilməsi, anbarların qəbul edilməsi, gəminin qəbul edilməsi və s. Gəminin yüksəlməyə və ya boşaldılmağa hazır olduğu barədə notis verildikdən sonra, onun üzrədə «akzept edilib» qeydi olmalıdır. Notisədəki akzept aşağıda göstərilən şəxslərin biri tərəfindən həyata keçirilməlidir: agent, fraxtedən, yüksəkən və ya yüköndərən. Akzept yazılı, şifahi və ya şəxsin/tərəflərin sazişin bağlanması üçün razılıq verdiklərindən bəhs edən hərəkətlərlə, habelə sükütlə (əgər müəyyən vaxt ərzində digər tərəfdən etiraz daxil olmazsa) ifadə edilə bilər.

Ödəyicinin köçürmə vekseli üzrə öhdəliyi, vekselə göstərilmiş vaxt çatanda onu ödəməkdən ibarətdir. Akzept barədə qeyd vekselin özündə edilir və ödəyici tərəfindən imzalanır. Vekselin aksepti sadə olmalı və heç nə ilə şərtləndirilməməlidir, lakin ödəyici onu vekselə göstərilmiş möbləğin bir hissəsi ilə məhdudlaşdırıa bilər. Akseptdən imtina edildikdə, veksel sahibi veksel üzrə öhdəliyi olan şəxslərə qarşı reqres həyata keçirmək (veksel protesti vermək) hüququna malikdir.

BUZ QATLARI ARASINDA 30 DELFİN ÖLÜB

Kanadada qalın buz qatları arasında qalmış ağ burunlu 30 delfin ölüb.

Bu barədə Kanadanın dəniz naziri məlumat verib. Məlumatda deyilir ki, müvafiq dövlət qurumlarının xilasedicilərinin bütün səylərinə baxmayaraq, delfinləri buz qatlarının əsarətindən azad etmək mümkün olmayıb. Üç körpə delfin isə hələ də buzlar arasından çıxmaya cəhd göstərir. Mütəxəssislər qalın buz örtüyü altında qalan delfinlərin okşigen çatışmazlığından məhv olduqlarını bildirirlər.

İDMAN BALIQÇILIĞI İÇİN ƏN YAXŞI YER

Dominikan Respublikası hazırda dünyada idman balıqçılığı üçün ən yaxşı yerdır. Bu, "Billfish report" beynəlxalq təşkilatının tərtib etdiyi reytinqdən bəlli olub. Reytinqdə ərazidəki balıqların sayı və müxtəlifliyi, balıq tutmaq üçün mövsum müddəti nəzərə alınıb.

İnformasiyanı "Alman dalğası" yayıb.

"TITANİK"İN SURƏTİ YARADILACAQ

Cinin Siçuan vilayətindəki əyləncə parkının öz "Titanik" i olacaq. Məşhur gəminin surətini 2016-cı ilə düzəltmək planlaşdırılır. Layihə 1 milyard yuan (165 milyon dollar) məbləğində qiyətləndirilir.

Xəbəri Sinxua agentliyi verib.

Акцептант

ACCEPTOR

Lицо, имеющее право на акцепт переводного векселя, а также обязующееся оплатить вексель.

Акцептные банки

ACCEPTING HOUSES

Köçürmə vekselini akzept etmək hüququ na malik olan, habelə vekseli ödəməyi öhdəsinə götürən şəxs.

Akzept bankları

ACCEPTING HOUSES

Xarici ticarət işlərində böyük təcrübəyə malik olan ticaret bankları. Onların həyata keçirdikləri mühüm işlərdən biri - müəyyən mükafat hesabına alicinin adından köçürmə vekselinin (trattanın) akzept edilməsidir.

Акцептуется за исключением İstisna olmaqla akseptləşdirmə

ACCEPT EXCEPT

Выражение, употребляемое при переговорах о фрахтовании судна, когда предложение или контрпредложение принимается с определенными условиями или уточнениями.

Акцияз

EXCISE, EXCISE-DUTY

Один из видов косвенного налога на товары или услуги, включаемого в цену или тариф. Выборочный акциз распространяется на определенный круг товаров и услуг массового спроса и предметы роскоши. Акциз в широком понимании представляет собой налог с продаж и налог на добавленную стоимость.

Акционерное страхование

JOINT-STOCK INSURANCE

Организационная форма страховой деятельности, при которой в качестве страховщиков выступают общества, формирующие свой уставной капитал в результате выпуска и реализации акций (иногда облигаций). Это позволяет учредителям при небольших собственных средствах за счет привлечения денежных ресурсов других юридических и физических лиц быстро развернуть проведение страховых операций. Создание и деятельность акционерных обществ контролируется и регулируется органами страхового надзора на основе законодательства.

Anqariya

ANGARY

Использование воюющим государством реквизированных торговых судов нейтральных государств, находящихся в его портах и водах. Согласно Гаагским конвенциям 1907 г. право прибегать к ангарии ограничено случаями, когда воюющее государство нуждается в судах и грузах в связи с потребностями обороны, т. е. наличием чрезвычайных обстоятельств. Владельцам реквизированного имущества должна быть выплачена справедливая компенсация. Воюющие государства прибегали к ангарии во время как Первой, так и Второй мировых войн.

Anqariya

ANGARY

Mühərribə edən dövlətin öz limanlarında və sularında bitəref dövlətlərə məxsus gəmileri həcz edərək istifadə etməsi. 1907-ci il Haaga konvensiyalarına əsasən anqariyadan istifadə etmək hüquq və fiziki şəxslərin pul ehtiyatlarının cəlb edilməsi hesabına sığorta əməliyyatlarının keçirilməsini tez bir vaxtda genişləndirməyə imkan verir. Sığorta nəzarəti orqanları tərəfindən qanunvericilik əsasında səhmdar cəmiyyətlərinin yaradılmasına və fəaliyyətinə nəzarət və tənzimləmə həyata keçirilir.

(Davamı var)

Yaxşı adam olmaq pis şey ol-sayıdı, hətta on pis adamlar da özlərini yaxşı adam kimi təq-dim etməye çalışmadılar.
"Kitayski" olmasa, hər şeyin təzəsi yaxşıdır.
Çox adının piyada olduğunu piyada gəzəndə yox, ağızını açında bilirlər.
Əsl dostunuzla aranızda hə-mişə o qədər məsafə saxlayın ki, başqaları gire bilməsin.
İdarəetmənin on çətinini özünü idarə etməkdir.
Yaxşılıq edə bilməsən də, yaxşılıq etmək barədə düşün.
Hətta qaydasız oyunların da öz qaydası var.
Bəzilərinə on yaxşı cavab, cavab verməməkdir.
Adının gözü nə boyda olan-da ona gözüəçiq deyirlər?
Arzuları gözəl olanın həyatı da gözəl olar.
Hər anın hökmü var. Hər anın! Ona görə bircə an da Allahı unutmayın.
Suallardan yox, verdiyiniz ca-vablardan qorxun.
Əcəb təsəllidir: kişinin baş-na iş gələr. Yəqin ona görə çoxu nəkişiliyə meyl edir.
Ağlim kəsəndən dünyanın düz vaxtnı görmədim. Siz görmüsünüz?
Nə etdiyini bilməyən demək heç nə bilmir.
Mənim sözüm xoşuna gəl-məyə bilər. On azi ona görə ki, mən sözü kiməsə xoş gəl-mek üçün demirəm.

DEYİM LƏR

- Heç kəsə həsəd çəkməyin. Həsəd çəkdiyiniz adamın bir dərdi sizin bütün dərdlərinizi çəkə bilər.
- İndiki arıflər deyəsən ancaq yol polisinin işarələrini yaxşı anlayırlar.
- Bir, iki, üç! Bəziləri hələ də anlamaq istəmir ki, üçdən sonra dörd yox, iş gəlməlidir.
- Bir adam uzağı neçə yerə iş-ləyə bilər?
- Övladlarınızı isteyirsiniz? Nəvelərini də? Elə isə on-lara ermənilərlə bağlı heç bir problem saxlamayın.
- Cılız, küt, lovgə adamlarla danışmaqdan çətin şey yoxdur.
- Məni oxusən da sağ ol, oxu-masan da. Amma mənə oxu-ma.
- Yaxşılıq etməyin özgə lezzəti var. İnanmırınız? Yaxşılıq edin və görün.
- Çox adam başa düşmür ki, başa düşmədiyi çox şey var.
- Heç kəsin faciəsinə sevinmə-yin. Sevinməyə o qədər yax-şı şəyler var ki...
- Əvvəller elə bilirdim ki, ancaq Hindistanda fil qulağında yatırlar.
- Indi başa düşdüm ki, bəziləri niyə pullu adamların ya sa-ğında dayanır, ya da solunda. Adətən imkanlılar pullarını daha çox sağa-sola xərcləmə-yi xoşlayırlar.

Rasif TAHİROV

Heç vaxt elə yerə getməyin ki, başqaları heç nə deməsə də, özünüz özünü qınayası-nız: "Mənim burada nə işim var?"

Sizi əmin edirəm ki, Qaraba-ğı erməni işgalçılardan tə-mizləmək məqamında biz bir-birimizə arxa dursaq, Al-lah da bizimle olacaq.

Mən başa düşürəm ki, könlü balıq istəyen çay, uzağı bir dəniz istəyər. Daha sarsaq ermənilər kimi yuxularında hər gün üç dəniz görməz ki!

Bütün nifrətimizi bir-birimiz-zə yönəltdiyimiz üçün düsh-mənə nifrətimiz yoxdur?

Bəzilərinin dilindən tez-tez eşidirik: "Başına haranın kü-lünü töküm?" Külün nə fərq-i var?

Bəziləri yalanı elə iştahla da-nışır...

Hər gün ünsiyyətdə olduğum dostumu tanıya bilmədimse, düşmənimi necə tanıyım?

On "yaxşı" yalan demədiyin, on yaxşı həqiqət isə dediyin həqiqətdir.

Kağız-qələmlə işləyirəm. Cörəyim niyə daşdan çıxsın?

Alın bizimdirsə, yazısını da özümüz yazmaliyiq.

Deyəsən bəzi kişilərə elə gə-lir ki, torpaqlarımızı erməni işgalçılardan xanımlarımız temizləməlidir.

Görəsən min namərdi qov-maqla heç olmasa birini mərd etmək olar?

Rasif TAHİROV

BİZİM QALAKTİKANIN HÜDUDLARINI AŞA BİLMƏYƏCƏYİK

Amerika alimləri bu fikir-dədirilər ki, hətta işıq sürəti ilə uçan ulduzlarara-sı kosmik gəmi yaratmaq mümkün olsa belə, Bizim Qalaktikanın Süd Yolu qalaktikasının sərhədlərini keçmək üçün insan ömrü kifayət etməz.

İşıq sürətilə Günəş sistemini 5 saatə tərk etmək, Yerə on yaxın ulduza 5 ilə çatmaq olar. Eyni sürətlə Bizim Qalaktikanın bir ucundan digərinə uçmaq üçünsə 1000 il vaxt gərəkdir. Bu səbəbdən qalaktikalara-rası səyahət perspektivi insanın

bu günlüğü fiziki imkanları çərçivəsində mümkünsüz görünür. Hərçənd göləcəkdə insan ömrünü dəfələrlə - bir neçə yüz-dən bir neçə min ilə kimi uzatmağın mümkünüyünü də elm istisna etmir. Bəzi ehtimallara görə, yaxın 50 il ərzində qocalma prosesini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaqla 500 il yaşamaq imkanı reallaşacaq.

"DƏNİZ"

BELƏ-BELƏ İŞLƏR

ola-ola hamı mənimlə böyük kimi davranıb. Hətta böyüyəndə də uşaq hərəkətləri edəndə tənə ilə rastlaşardım: "Özünü uşaq kimi aparma!" Elə bu sözləri yazanda da fikirləşirəm: "Görəsən uşaqlıq eləmirmək ki?"

Üstündən yarım əsr keçəndən sonra bu mövzuya niyə toxundum? Yazdım ki, uşaqlarını-zın uşaqlığını əllərindən alma-yasınız. Sonra gec olar.

Rasif TAHİROV

YAĞLI BALIQ QARA CIYƏR XƏRÇƏNGİNİN İNKİŞAF RİSKİNİ AZALDIR

Gün ərzində sayralar və stavridalar kimi doymamış yağ turşularıyla zəngin olan balıq porsiyasını mütəmadi yeyən insanlar qara ciyər xərçəngi xəstəliyi riskinə az moruz qalırlar. Bələ bir nəticəyə Yaponiyanın Milli Onkologiya İnstitutunun alimləri gəlmışlər. Onlar 11 il ərzində 45-74 yaş arasında 90 min insanın məlumatlarını tedqiq ediblər. Daimi istifadənin həcmindən asılı olaraq sınaq iştirakçıları beş qrupa bölünübələr. Neticədə müəyyən edilib ki, balıqdan gündə bir dəfə istifadə edənlər qrupunda qara ciyər xərçəngi xəstəliyinə tutulma riski həftədə bir dəfədən çox balıq yeməyənlərlə müqayisədə üçdə bir dəfə azalır.

Doymamış yağ turşuları sayra, stavrida, həmçinin keta, syomqa balıqlarında daha çoxdur.

Alımlar hesab edirlər ki, araşdırmanın nəticələri doymamış yağ turşuları qara ciyərdə il-tihab proseslərinin qarşısının alınması ilə əlaqəli ola bilər.

SONRA GEC OLAR

Bəzən nə istədiyimi heç özüm də bilmirəm. Yaxşı ki, bilmirəm. Kimdi istədiyimi mə-nə verən?!

Heç bilmirəm nədən başla-yım. Amma çətinini başlamaqdadır. Bəziləri bir az da uzağa gedə-rək deyirlər ki, başlamaq işin yarısı deməkdir. Başlamaq de-dim, yadına baş düşdü. Və mən həmişə ağlimın başında olma-sına sevinsəm də, bir tanışım ağlimın başında olmasından cox,

başının ciyində olmasına sevi-nir. Deyir ki, ciyin üstə olmayan baş lap ağılla dolu olsa belə, nə əhəmiyyəti, üç-beş gündən son-ra çürüyüb gedəcək.

Bəzən soruşurlar ki, usaqlıqda kim olmaq istəmişəm. İnanmayacaqsınız, amma mən usaqlıqda on çok uşaq olmaq istəmişəm. Uşaqlığımı əlim-dən almışdilar. Mən beş ya-şında on beş, on beş yaşımda qırx yaşlı adam kimi hərəkət

etməyə "borclu" idim. Yalnız məktəbə və kitabxanaya gedən yolum açıq olub. Çünkü ancaq elə qiymətlərlə oxuma-li, "Bəli!" - "Xeyir" lə danışma-li, yalnız məktəbdə keçirilən tədbirlərdə iştirak etməliydim. Küçədə oynamaga, uşaq hərə-kətləri etməyə-qarşı "ati" çap-mağ, at arabasının dalınca qaçmağa, kağız topla futbol oynamaga... ixtiyarım olma-yib. Dərsdənənar vaxtlarda məni gözlərindən bir addım uzağa buraxmayıblar. Uşaq

gündə iki dəfə istifadə etməyi məsləhət görür-lər: bu zaman qan təzyi-qı normallaşır və çeki-nin artmasına səbəb olmur. Qabıqlı kartofun tərkibində sellüozlar bananda olduğundan 5 dəfə, "C" vitamini isə avakadoda olandan 3 dəfə çoxdur. Kartofun tərkibində həmçinin tumda və qoz-fındıqda oldu-

ğundan daha çox selen mövcuddur.

Əslində kartof insan orqanizmi üçün vacib olan çox mühüm elementlərə malikdir. Əgər gündəlik bu tərəvəzdə rasionda istifadə edilərsə, müxtəlif növ vitamin komplekslərindən imti-na etmək olar, çünkü o, orqanizmi kifayət qədər mikroelementlərə tə-min edə bilir.

"DƏNİZ"

KARTOFUN GÜCÜNDƏ BAX...

Britaniya mütəxəssislərinin fikrincə kartof qidalı maddələrinin, vitaminlərin, mineral-ların böyük miqdarına malikdir və orqanizmə dietoloqlar tərəfindən məsləhət görülmüş çu-ğundur, banan, findiq və avakadodan daha çox xeyir gətirir.

Mütəxəssisler kartofu on ucuz və faydalı dietik məhsul adlandırlırlar. Onlar kartofdan

İtmışdır

2002-ci ildə Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarəti Limanı tərəfindən "Gəncə" gəmisi kapitanının baş köməkçisi Davudov Anar Panəli oğluna verilmiş DK0005401 nömrəli "Dənizçi kitabçası" itdiyi üçün etibarsız sayılırlır.

Qəzetin təsisçisi
"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətidir

Qəzet "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi"
Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Mətbəəsində yığılmış, səhifələnmiş və "OL" MMC-də çap olunmuşdur

REDAKTOR
Rasif İman oğlu
TAHİROV

ÜNVANIMIZ:
Bakı şəhəri,
B. Ağayev küçəsi, 117
TELEFONLARIMIZ
Redaktor (050) 670-33-76,
redaktor müavini
(050) 341-26-40
Mətbəə (050) 670-33-76

Şəhadətnamə 271
Sayı 2000
Sifariş 46